

S'Esclop

Quadern cultural

3,25 €

26

MARINA AGOSTINACCHIO
MIQUEL BRUNET
CLAUDE DE BURINE
JOSEP A. CALVO I FEMENIES
NICOLAU DOLS
FRANCESC FLORIT NIN
JOAN FULLANA
CARLES GUINOVARD
LLORENC MOYA
JOSEP PIZÀ I VIDAL
BARTOMEU RIBES I GUASCH
GUILLEM ROSSELLÓ BUJOSA

PERE ROSSELLÓ BOVER
GABRIEL DE LA S. T. SAMPOL
JAUME SANTANDREU
RAFAEL SERRA COSTA
ANTONI LLUÍS TROBAT
ÀNGEL TERRON
MAITE TUGORES
ANTONIA VICENS

IL·LUSTRACIONS:
FRANCESC BONET
NILS BURWITZ

LEANTONI CALVO I FEMENIES
FRANCISCO CASTILLO
FRANCESC FLORIT NIN
JOAN
MARILÚS MIRANDA
FRANCISCO PÉREZ MARTÍNEZ
MABEL PIÉROLA
JOSEP PIZÀ I VIDAL
ROBERT
TÒFOL SASTRE
GASPAR SERVERA
MAGDALENA VIDAL

Nils Burwitz

(Aquarel·la)

S'Esclop, 1999 - 2007, 23 d'Abril, 7e Aniversari

Editor: S'Esclop
associació cultural

Director:
Joan Fullana

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
Apartat de Correus 5222
07011 Palma (Mallorca)
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax:
971 - 734012
<sescllop@hotmail.com>

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Tòfol Sastre

Disseny:
Joan Fullana &
Miquel J. Servera

Tractament d'imatges:
Miquel Ensenyat
Iñaki Macià
M. J. Servera

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300
Març-abril 2006

MARINA AGOSTINACCHIO	36
MIQUEL BRUNET	28 i 29
CLAUDE DE BURINE	37
JOSEP ANTONI CALVO I FEMENIES	34 i 35
NICOLAU DOLS	11
FRANCESC FLORIT NIN	13
JOAN FULLANA	26
CARLES GUINOVARD I RUBIELA	22 - 25
LLORENÇ MOYÀ	7
JOSEP PIZÀ I VIDAL	8 - 10
BARTOMEU RIBES I GUASCH	15
GUILLEM ROSSELLÓ BUJOSA	16 i 17
PERE ROSSELLÓ BOVER	21
GABRIEL DE LA S. T. SAMPOL	36 i 38
JAUME SANTANDREU	27 - 29
RAFAEL SERRA COSTA	6
ANTONI LLUÍS TROBAT I ALEMANY	18 i 19
ÀNGEL TERRON	20
MATIES TUGORES I GARAU	37
ANTÒNIA VICENS	14

IL·LUSTRACIONS:

FRANCESC BONET RIGO	38
NILS BURWITZ	2
JOSEP ANTONI CALVO I FEMENIES	35
FRANCISCO CASTILLO	40
FRANCESC FLORIT NIN	39
JOAN	11, 17, 26 i 33
MARILÚS MIRANDA	5
FRANCISCO PÉREZ MARTÍNEZ	30
MABEL PIÉROLA	21
JOSEP PIZÀ I VIDAL	9 i 10
ROBERT	20
TÒFOL SASTRE	1
GASPAR SERVERA	13, 27 i 32
MAGDALENA VIDAL	4 i 14

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista tampoc no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'ha fet un tiratge de 550 exemplars. *S'Esclop, Associació cultural* no gaudeix del suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal.

Magdalena Vidal, Roses

13 x 3, una experiència literària

Ja estava a punt d'acabar l'any 2000, quan en el núm. 12 de *S'Esclop* de la I^a època (a la pàgina 6) Andreu Caballero comentava l'origen de *13 x 3 Lectura poètica*. Per trobar una experiència semblant a aquella, es remuntava a deu anys enrera i parlava del grup «Envit» d'Inca, format per Aina Ferrer, Miquel Àngel Raió, Antoni Rodríguez i Mir i ell mateix, que, fins a mitjans dels 90, havien pretès intercanviar treballs literaris, parlar de literatura i organitzar activitats pròpies del món de les lletres. I, poc després d'haver-se presentat els poemaris *Natures mortes* de Lluís Maicas, *En el saltant de l'aigua* d'Aina Ferrer Torrens i *Nòmades* d'Antoni Rodríguez Mir, volgueren fer una presentació en comú, que tengué lloc el 13 d'abril, i, decidiren que fossin tretze els autors que llegissin els seus poemes i així sorgí *13 x 3*, “una nomenclatura matemàtica per a una experiència de lletres”..., i a aquella primera convocatòria poètica li seguiren d'altres en un llarg periple per l'Illa, i cada pic esdevengué bona ocasió per oferir una mostra de la poesia que es fa a

Mallorca, en la que arribarien a participar-hi 39 autors molts diversos, alguns d'ells amb una extensa

obra junt a escriptors molt novells, i heterogenis i de múltiples tendències.

Com es diu a *13 x 3 Poesia Perifèrica*, amb portada de Pep Coll, que just ara ha publicat

«Perifèrics / Poesia» (Palma, abril 2006), i de la que n'ha tengut cura Lluís Maicas, és el resultat d'un projecte que s'inicià el 13 d'abril de 2000 en reunir-se uns poetes a Inca per “recitar en public una espipellada de la seva producció, i vindicar així, l'oralitat de la poesia”. El recull serveix per a reunir 39 poetes que, a més d'una nota autobiogràfica, aporten tres poemes cadascun; i, sens dubte, serà útil per conèixer-los. *13 x 3 Poesia Perifèrica* vindica la poesia que es crea a Mallorca i en defensa la seva oralitat encara que reconeix que “no hi són tots els que hi haurien pogut ser”. No pocs autors d'aquest recull poètic són col·laboradors habituals de *S'Esclop* o, en alguna ocasió, hi han cooperat en qualcuna de les seves dues èpoques. A tots ells, als participants en aquest interessant recull poètic, la nostra felicitació per l'acurada edició, que va ser presentada en el Casal de Cultura d'Inca, el 22 d'abril de 2006, revetla de Sant Jordi, en un amical reunió.

R.

Marilús Miranda, Sant Jordi 2006

APLEC

Bellveure atalaia un fragor d'embats,
llegat d'altres temps de crua duresa,
d'estols invasors, d'amarga contesa,
penyores de sang dels avantpassats.

Som força i som plors. Som pa i lassitud.
Som mans d'artesa dins suor i fatiga,
gresol d'una forja que s'ha fet antiga
sota les lloses de creus i quietud.

Cerquem un nou somni, una nova vena
que irrigui el país d'illa i continent.
Tres pins d'un sol bosc. L'únic vent que alena.

Tornarà la lluita. Tornarà el penar
amb l'ànim de vèncer. Tothom amatent.
Que ens vegi la gent. Que ens jutgi el demà.

NÉIXER ÉS LLUITAR

Avui faré nosa. Cauran les parets,
fronteres i lleis, duré expedicions
a llocs d'ansietat, palaus i presons,
amb punys avesats a abatre genets

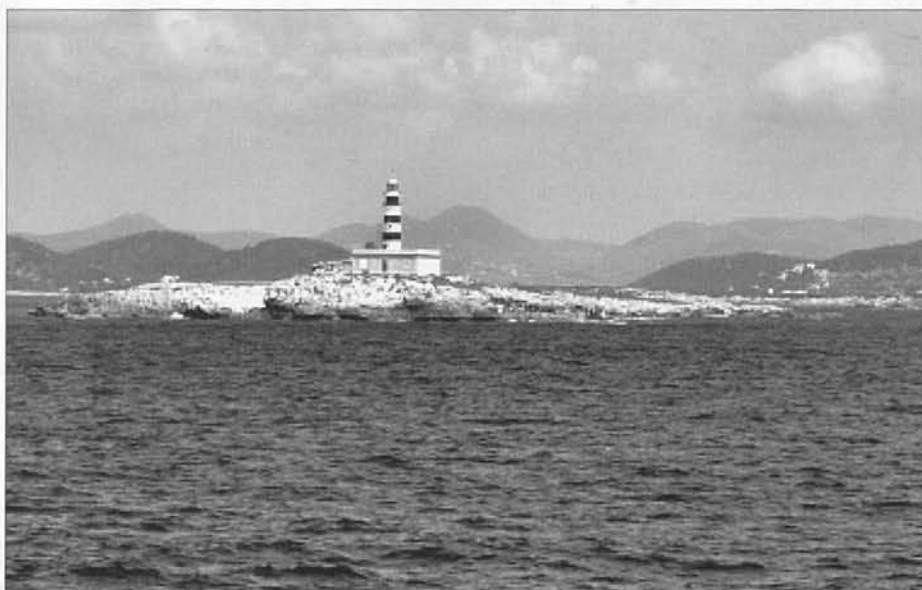
que em neguen el pas, mouré foc i vent
per grises ciutats de roques i runes,
seré el millor sol que encalci la lluna
pel mapa d'idees del meu firmament,

veuré el bot de l'arc tensat amb acer
ferint els ramats, un ídol vestit
amb riure enganyós fugirà el primer

quan m'alci de cop i encengui el carrer.
Que em temi tothom! Que senti el meu crit!
Que sàpiga el món que avui tornaré!

Rafel Serra Costadel capítol *La Força*

del poemari inèdit

El temps presoner

Illot dels Penjats (Eivissa)

LLORENÇ MOYÀ I GILABERT DE LA PORTELLA (1916-1981)

El poeta, prosista i autor teatral Llorenç Moyà i Gilabert de la Portella -tal com li agradava autoanomenarse- va néixer l'any 1916 a la vila de Binissalem (en la comarca del Raiguer de Mallorca) i va morir, ara fa vint-i-cinc anys, a Palma. El jove Llorenç Moyà, degut a la influència circumdant i familiar, començà a escriure en castellà (d'aquest període són *La tribu de la encina* i *Coralina*). En els difícils temps de postguerra, participà en algunes tertúlies amagades a Barcelona i a Mallorca i, influït sobretot per **Miquel Ferrà**, s'inicià en l'escriptura en català. Inicialment, la seva obra es pot emmarcar dins la manera de fer dels escriptors de l'**Escola Mallorquina**; alguns dels seus poemes serien inclosos dins l'antologia *Els poetes insulars de postguerra* del valencià **Manuel Sanchis Guarner** (any 1951), qui, com a represaliat polític, estava exiliat a Mallorca i col·laborava amb **Francesc de Borja Moll**. Més endavant, amb el contacte amb autors del grup literari dels 50, la seva estètica experimentaria un canvi d'orientació.

Els seus primers poemaris en català varen ser editats l'any 1949, (*La Joglaressa* i *La Bona Terra*), en els que són apreciables els corrents estètics i els temes preferits de l'Escola Mallorquina. Al llarg dels anys 50, en la seva obra conrea la forma barroca; dins aquest estil, es publiquen *Ocells i peixos* (1956), *Flos sanctorum* (1956), *La posada de la Núvia* (1956), *Debades t'obren solcs els navilis, Ulisses...* (1957) i *Via Crucis* (1961). En aquests poemaris predomina, sobretot, el seu interès per la perfecció formal i la preocupació per la temàtica es més secundària; pels recursos que usa, s'hi veu la influència de la **Generació del 27**. D'ençà dels anys 60, Llorenç Moyà seguint les formes del realisme, tracta temes més compromesos; es serveix del seu coneixement dels clàssics per expressar reflexions socials i metafísiques. És d'aquells temps *Hispania Citerior* (1981, elaborat entre 1961 i 1962) i, dins aquella època, apareix la trilogia composta per *Palinur* (escrit el 1960 i que no es va publicar fins el 1994), *Anteu* (escrit el 1961 i editat l'any 1994) i *Polifem* (que fou escrit el 1962 i no es publicà fins l'any 1981...). I, en ocasions, es decantà, més tost, per formes d'expressió més populars, com a *I, tanmateix, pallaso...* (1978) o en les poesies satírico-humorístiques que es publicaren dins la secció *Dècimes d'un Xafarder* d'«Última Hora».

En la vessant de prosista, va escriure *A Robines també plou o la rebel·lió dels titelles* (1958) una "nouvelle" anomenada *Viatge al País de les Cantàrides* (*De Robines a la Malmaison*) (1992), on criticava la progressiva despersonalització de Mallorca.

Quant al gènere teatral, a partir de l'any 1966, dins una

No estic, etern amor, gens inde-6,
ans al contrari, no sentir-te em 9,
car per a mi és inversemblant de 9
no patir la presó del teu en-6.

Per a mi tu ets exacte i ets con-6
com la pluja, la ràfega i l'a-9,
i no poden la pedra ni el re-9
trencar-me el teu cristall, mirall-nar-6.

Amor, per tot arreu neixes de 2
cors que basteixen un tancat gal-2:
estaca i tany fermats amb un ven-6.

Malgrat que m'obris solc com un ro-7,
per a apagar la meua innata 7,
amor meu, a tothora m'ets pre-6.

11 de juliol del 1981

Llorenç Moyà

Aquest sonet, escrit tres mesos i mig abans de la seva mort, és una de les últimes poesies que va compondre Llorenç Moyà i el darrer text de tema amorós. És interessant, en primer lloc, pel joc formal (propri del barroc que tant admirà i cultivà el poeta) i, en segon lloc, dins l'evolució de la lírica amorosa en Moyà, perquè és d'un estil molt pròxim a *Presidi major*, però amb un to més elegíac. No recollit en llibre, va ser aportat per Gabriel de la Santíssima Trinitat Sampol, in *Tractament del tema amorós en l'obra poètica de Llorenç Moyà*, «Randa» 35 (Miscel·lània dedicada a Josep M. Llompарт I), 1994, pàgina 158.

vessant popular, fa peces en les que fon i estructura sainets i entremesos antics; així, entre d'altres, escriu *Adoració dels tres Reis d'Orient* (1966), *Entremès d'En Llorenç Malcasadís* i *Na Sussaina des Fil* (1967), *La fira de les banyes* (1980), *El ball de les baldufes* (1981) i *La importància de tenir un siurell* o *Tres entremesos amb el mateix sofà*. La seva obra teatral bàsicament es fonamenta en els motius clàssics, que -tal com ja ho havia fet en la seva poesia- li són útils per a, de manera solapada, referir-se a la dissortada situació política coetània (*Fàlaris*, *Orfeu* (1962), *Ulisses*, *Fedra* (1969), *Tirèsies* (1958), *El retorn d'Ulisses* (1960), *Electra* (1963) i *Medea* (1971) continguts dins *Teatre de la llibertat* (1993).

R.

L'entrevista

BARTOMEU FIOL I MÓRA (Palma, 1933) és poeta i llicenciat en Ciències Polítiques per la Universitat de Madrid, però ha desenvolupat altres oficis, com ara llibreter o hotelier. Des de molt jove, es va veure influït per les veus de Blai Bonet o de Rosselló-Pòrcel, lectures que l'acompanyarien des dels anys universitaris. La seva obra comença amb la publicació de *Calaloscans* (1966), llibre amb certs ressons de Salvador Espriu. Després arribarien els poemaris *Camp Rodó* (1973), *Contribució de bàrbars* (1980), *Capells de ferro a Son Cabaspre* (1983), *Calaportal de Cavorques* (1985), *Contribució de verges* (1990), *Canalla contra "Establishment"* (1995), *La comunió dels sants o Els morts ho callam tot* (1997), *Cave carmina, cape canes* (1998), *Catàleg de matèries* (1998), *Tot jo és una exageració: quaranta-nou textos orals perifèrics* (1999), *Cròniques bàrbares: obra poètica 2* (1999), *Camps de marina i suburbials: obra poètica 1* (2000), *Canalla lluny de Grècia: obra poètica* (2001). El 2004, fou guardonat amb el premi «Carles Riba» per l'obra *Càbales del Call*. S'ha de recordar el seu vessant cívic i la seva participació en diverses activitats ciutadanes, entre les quals destaca la seva època com a president de l'Obra Cultural Balear (1990-1992) i la publicació de nombrosos articles d'opinió en la premsa mallorquina: precisament la seva darrera aportació, en prosa és el recull titulat *Sobre la parenta pobra i altres escàndols* (1996-1999), *Una selecció d'articles publicats a «Diari de Balears»* (2005)

-Com definiries la paraula poesia?

Se'n poden donar moltes definicions. Molts lletraferits la conceben com un art, també com un mitjà per crear bellesa a través d'uns joiells verbals. Aquesta no és, però, la meua concepció de la poesia. Per a mi, és un mètode d'investigació, paral·lel amb la mateixa ciència, amb la filosofia, i eventualment, amb la mística; és un mitjà per aprendre, per arribar a alguna petita veritat addicional.

algú gosàs dir que no hi ha cap tipus de preocupació formal en la meua escriptura. Com que no crec en les instal·lacions transitòries - malgrat ara estiguin tant de moda -, i tampoc no crec en una poesia que sigui conformista i no vulgui quedar. Perquè un text poètic *quedi* és absolutament necessari que tenguim una vertebració oral, que no té perquè ser bàsicament a través de la rima. Per a mi, el ritme és molt més important que la rima; i de la rima he de confessar que m'interessa més la inicial. El fet que no cregui en isosil·labis-

“No crec en una poesia que sigui conformista i no vulgui quedar”

-Quins en són els límits?

Estic segur que en té, però no els conec ni m'he plantejat mai de conèixer-los. Segurament podríem parlar, per una banda, d'uns límits estètics, i d'uns límits cognoscitius i, per l'altra, canviarien segons els diferents autors i els diferents corrents històrico-culturals.

-I quin n'és l'objectiu?

Reafirm el que ja he insinuat: per a mi, conèixer.

-Quin és el pes de l'estètica en els teus versos?

Algú va dir -i jo crec que és cert- que no hi ha vers que sigui menys lliure que allò que en deim vers lliure, si és autèntic. D'altra banda, seria del tot inexacte que

me, ni tampoc en les diferents fórmules mètriques, no vol dir que no cregui en la necessitat d'estructurar fortament els meus versos.

-Creus que coneixes la teua obra?

Després d'una dotzena de llibres publicats, puc dir que sí, que en cap moment m'he sentit ignorant de la meua obra, tot i que no tenc el costum de llegir-me gaire. Quan, ocasionalment, ho he hagut de fer, quan m'he hagut de tornar a llegir, molt sovint m'he vist amb la necessitat de fer-hi petites correccions per ajustar el missatge: mai no he tengut la gràcia d'haver fet un poema del que pugui estar cent per cent segur que, després d'uns anys, no hi vulgui fer cap tipus de canvi. De tota manera, l'obra d'un poeta no l'acaba l'autor: l'acaba el lector amb cada re-lectura que en fa, i que

s'abeura en la seva pròpia personalitat, en la seva història cultural, en el seu estat d'ànim... És ver que la poesia -la parenta pobra, que en dic jo- es presta, com acab de dir, a una pluralitat d'interpretacions, a una diversitat de sentits, però, aquest principi es trenca quan ens referim a la interpretació que en fa un o altre autor de la seva obra, en què, en les successives re-lectures al llarg del temps, segur que hi pot trobar inexactituds que voldrà expressar d'una manera més ajustada, però és improbable que hi descobreixi nous sentits.

-Com s'exerceix l'ofici de poeta?

Des del meu punt de vista, d'una forma totalment ocasional, ja que no crec en el poeta permanent. Si ens fixam amb la meua obra, veurem que l'escriptura dels meus versos no té una continuïtat: entre llibre i llibre hi ha uns espais de temps bastant considerables. Això no vol dir que no hi pugui haver algun literat que es pugui considerar poeta a jornada completa. No és el meu cas.

-Et sents còmode essent un poeta perifèric?

En tota cultura existeix sempre un cert centralisme. En el cas de la cultura catalana, tot allò que no es publica a Barcelona, gairebé és com si no existís. Això fa, lògicament, que qui no hi publiqui, s'hagi de sentir perifèric. Del meu cas particular, puc afirmar que he arribat a publicar a Barcelona, però ho he fet després de molts anys d'escriure.

-És important que l'obra d'un poeta sigui coherent?

Per a mi, sí. A més, que la meua obra ho sigui -almenys jo ho veig així- no té un mèrit especial, ja que, com ja he esmentat abans, consider l'escriptura poètica com un mètode per conèixer; la paraula coherència perd el sentit, però, per als qui consideren la poesia com un sistema per fer orfebreries, perquè se'n

poden fer de moltes menes que no tenen perquè tenir una relació interna entre si.

-Quina part de tu podem trobar en el que escrius?

Tota escriptura, d'alguna forma és autobiogràfica, i no perquè sigui necessàriament un intent d'explicar les pròpies circumstàncies, sinó perquè, moltes de vegades, les circumstàncies que envolten el poeta l'impregnen de tal manera que queden com a subtils testimonis en els seus textos.

-Apel·lant al seu poema L'alienista, a què no hem de tenir mai por?

Ni a la por.

-Com reberes el premi «Carles Riba» 2004 per l'obra Càbales del Call?

Amb cap eufòria especial. Aquest guardó no m'haurà servit d'estímul per escriure alguna obra més; la qual cosa no vol dir que no continuï escrivint eventualment, però, si public algun llibre més, no haurà estat per haver obtingut el «Carles Riba». D'altra banda, si aquest premi l'hagués obtingut als trenta-cinc o als quaranta anys en lloc dels setanta, aleshores segurament tot hagués canviat i m'hauria fomentat les ganes d'escriure.

-Quins records guardes de Gralla, la galeria-llibreria que fundares l'any 1956?

Va ser un experiment que va durar tres mesos, un intent de crear un espai que fos, a l'hora, galeria d'art, llibreria i capsa de música -com jo en deia- perquè també s'hi venien discos. Si bé tenia l'avantatge d'estar situada a la cèntrica plaça de Cort de Palma, el gran inconvenient era que es trobava en un primer pis. Record que el millor client que hi va aparèixer, pel que

fa als llibres, va ser Miquel Bauçà, qui comprà una col·lecció d'obres prohibides pel règim franquista que jo guardava dins un armariet. Potser l'aspecte més important que puc destacar de *Gralla* és que, a pesar del poc temps que romangué oberta, hi van exposar artistes de la talla de Brunet, Rivera Bagur, Mercant i altres.

-Què som?

Si em preguntes per la nostra identitat col·lectiva, et diré que ben poca cosa. A les Illes Balears hem parlat català sense ser-ne conscients des de fa segles. A més, el desenvolupament econòmic que hem tingut gràcies al *boom* turístic -que no hauria estat possible sense una fortíssima immigració castellanoparlant-, que ha esdevingut el motor que ha creat el nivell de vida assolit, ha tingut uns costos culturals aberrants. Allò que hem avançat econòmicament ho hem retrocedit culturalment.

Josep Pizà i Vidal

(A Ciutat de Mallorca, març de 2006, fotografies de l'autor de l'entrevista)

BARTOMEU FIOL, creador de la frase "*la parenta pobra*" per a referir-se a la poesia, i de la paraula "*Cavorques*", per anomenar l'illa de Mallorca, sovint usa el mot "personar" com a sinònim de "sonar" o "resonar" i, recordant el paper de la màscara entre els grecs, vocable entès com a persona o caracterització, i de la veu, d'aixecar la veu, concep el poeta com a "personador"; i ho fa més tost com una recerca de la veritat que de la bellesa formal. Per a ell, la poesia és un vertader mètode de recerca en paral·lel a la filosofia, la ciència o la mística.

Fiol diu que, malgrat el seu agnosticisme, -i aclareix que ho concep a la manera d'Espriu-, es considera un poeta que practica la espiritualitat i que se'l pot considerar com a escriptor religiós, si és en el sentit que ell dóna de *relligare* al concepte religiós.

És ben sabut que la crítica no el va entendre en el seu moment i, en un CD, publicat recentment per l'AELC, encara se'l qualifica d'ésser "*solitari i abrupte com la serra de Tramuntana...*"

Darrerament s'ha intensificat el seu interès pel poble d'Edom, -i per la marginació dels edomites i el seu mite dins el poble jueu-, així com per les interpretacions del *Gènesi* i per la lectura de la *Càbala* i les successives creacions fracassades de l'Univers que reflecteix. Aquest interès neix d'una visita que va fer al museu de la Diàspora d'Israel i de la seva creixent curiositat per la cultura hebrea.

R.

Biblia hebraica catalana, 1229

Transparències

Es sempre una satisfacció donar la benvinguda a un nou llibre. Avui la satisfacció és doble pel fet que saludant el llibre que avui es presenta

Què trobarem, doncs, en la seva poesia? Una veu que existeix perquè parla després d'haver vist, però sense cercar:

*Fugint dels homes,
de la vida i de la meua ombra,
amb peus i mans mullats
i plens de fred i desengany,
em vaig posar en camí
cercant Déu. Cansat,
i en tan llarg viatge, un dia
Déu mateix em sortí a camí
i m'aconsellà de tornar enrere.*
(d'El camí)

I d'aquesta manera, el professor de teoria del coneixement es despulla de la ciència i coneix de manera immediata per contacte amb una natura transcendent.

No cal gaire artifici per arribar a la veritat: cal només observar, com Basho, l'ametler en flor o el pagès, que coincideix amb Aristòtil, les oronelles. Senzillesa, acord amb la natura, importància del marc geogràfic compartit amb Sòcrat i Jesús, experiència de Déu i amor domèstic. Tot això es pot teoritzar i glossar i alambinar, o bé, senzillament, transmetre sense més, sense artifici, gairebé per contacte, signant amb el dit i amb la mirada, amb les paraules justes, sobriament.

I quin suplici per als traductors, una poesia així: és més fàcil traduir sonets que intentar imitar corbes de vol lliure sense saber d'avançada on són els recursos expressius que fan poesia la poesia. Però aquest era el repte de la traducció. Sempre ho és. La gràcia de la traducció és que no hi ha mai una sola traducció possible: davant els ulls del traductor s'estenen construccions en abisme d'opcions possibles, laberints, rellotges desfets en peces que semblen que pus mai no han de tornar a marcar les hores. Diego Sabiote ens ha fet la gràcia, a Gabriel de la ST Sampol i a mi, de deixar-nos desfer el seu rellotge per fer-ne un de nou. Si aquest rellotge nou marca bé l'hora, és el temps qui ho ha de dir.

Nicolau Dols

Paraules de presentació d'*El pi de Costa i Llobera. Llum i ofrena* de **Diego Sabiote**, antologia traduïda per **Nicolau Dols** i **Gabriel de la S. T. Sampol**. Publicat per Leonard Muntaner Editor (Palma, gener 2006, 1ª edició)

també saludam la incorporació de Diego Sabiote a la nòmina de poetes que es poden llegir en llengua catalana.

He compartit algunes experiències professionals amb Diego Sabiote, especialment des que vàrem coincidir tots dos, ja fa més de deu anys, en el mateix equip deganal de la Facultat de Filosofia i Lletres. També ens han ajuntat altres vivències, com les que hem tingut plegats al si de la Pastoral Universitària.

El tracte amb el nostre poeta és el tracte amb un home directe, assequible, obert, tranquil. Així és per al lector el tracte amb la seva poesia. Més enllà d'algunes paradoxes i alguns altres recursos de franc enjogassament, la poesia de Sabiote defuig l'artifici. La seva estètica és l'estètica de la no estètica. Així cerca suspendre's en el vol lliure de la no retòrica i amagar-se en la transparència, on no hi ha amagatall possible. Aquesta és la seva originalitat.

Joan & Pedro

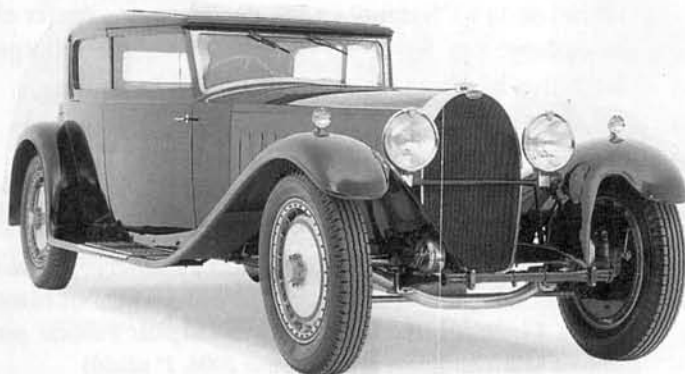

ES TALLER

**CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA**

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma
Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

***Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca***

Pàrquing a 50 metres

Gaspar Servera

El pintor Blas Garcia es proposa parlar amb els ulls

Fer visible l'invisible i amagar les evidències.
Omplir d'enigmes les àmfores antigues
i abocar a les copes altes un elixir d'amor.

Resseguir amb el dibuix les línies essencials
del vent que es posa sinuós a les branques,
de la llum que tènue floreix al pinzell.

Tenir la certesa que els homes eren arbres
molt abans que Ovidi parlés tan clarament
a les pàgines daurades de *Les metamorfosis*.

Sentir com neix lent el vermell als llavis
i desatendre per sempre més el blanc del cec,
així com la sordesa d'una música robada.

Esgrafià sobre la cera a la manera dels antics
per escriure-hi amb l'alfabet de la pulcritud
talment l'ona escríu la petjada a l'arena.

No dir res perquè res no importa de ser dit.
Mirar només, i omplir els ulls de meravelles
fugisseres, breus i de rara bellesa.

Trobar la gràcia del brot posat a taula
amb la subtilitat d'un sentit interior,
que sigui inapel·lable, que sigui agosarat.

Madurar com la fruita, mossegar-ne el cos,
daurar les fulles verdes, collir-ne el sospir,
ensumar un dolç licor per beure'n l'amargor.

Obrar com qui perfà una emoció nova.
Estojà les hores del dia dins un cofre.
Dispersar les llavors sobre la tela del bastidor.

Pintar els murs amb l'aire opalí de l'alba.
Pintar una nostàlgia encara per venir.
No fer-me més preguntes, respondre amb els ulls.

Francesc Florit Nin

Novembre de 2005

Judes l'Iscariot

Que no cregui el món que el meu suïcidi és un acte de covardia, i molt menys un acte empès per cap mena de remordiment. He agafat la corda cegat d'amor, i he escollit la branca que més bé pugui sostenir el meu cos, també feixuc d'amor. Puix la vida ja no té sentit per a mi, ara que Ell ja ni ho és.

Veure créixer els sembrats, veure florir les flors, esperar les primaveres, i seguir el curs de la sang, tanmateix no té sentit per a mi, ara que Ell ja no hi és. L'únic plaer que possiblement havia pogut omplir la meua vida, anar pel món cridant el seu Nom, m'ho va prendre també Ell, com a penyora d'amor. Això esper. Jesús, una sola mirada dels seus ulls, no sé si plens d'aigua de mar, o plens de cocons de cel, em varen desbaratar els dies, em varen anul·lar les nits. Alguna vegada vaig insinuar-li la meua angoixa: "Per què, idò, m'han de creure traïdor?". "Per amor", em deia Ell. "Per amor vull estar als teus peus quan sies a

la creu". "És que tu, Judes, ets la meua creu. És que tu, Judes, ets el meu turment. És que tu, Judes, ets la meua passió: per això t'he escollit, perquè participis de la meua mort, i, per tant, de la meua glòria". "La glòria només serà per a tu -vaig dir-li-ho amb ràbia-, a mi m'odiaran". "No voldràs, Judes -Jesús es va posar sarcàstic- una glòria a l'abast de la xusma?". "Tenc enveja de Joan quan descansa el cap damunt el teu pit, enveja de Pere, de Simó, de Maria Magdalena, a tots ells els mires ple d'afecte, en canvi a mi, em llances mirades de complicitat". "Estam units, Judes, en nom del Pare; mentre jo beuré vinagre, tu engoliràs aire marí, jo agonitzaré a la creu, i tu penjaràs d'un arbre". "Però, i el meu nom maleït?". "Estarà unit amb el Meu, Judes". Em mat per no veure els teus ulls, em mat per no sentir la teua veu, i, sobretot, em mat per no sentir-te pronunciar el meu nom. Ara, que tu ja no hi ets.

Antònia Vicens

D'Icones; va ser publicat en la fulla del mes de març, en el calendari de l'OCB de 1991, dedicat a Antònia Vicens

Magdalena Vidal
*Escala del mirador
de Sa Foradada*

PRINCIPI I FINAL

I Finestral empès. És com un convit molt mal organitzat per a tocar la vida amb la punta d'algun dit. Resto parat, diria que empantanegat d'admiració per culpa de la sorpresa que se m'ofereix, gratuïta i lliure. Estic més lluny de mi que mai i, a sobre, tinc la certesa de no poder ser, si ho era, de cap de les maneres, jo mateix. Soledat que resideix a la memòria de qui vam ser, en cas d'haver-ho estat. Nucli original de la pròpia semblança, tanmateix inabastable o prou difícil d'identificar. Mala vista. Curta capacitat de cercar exemples que es puguin entendre. Però el pitjor de tot sempre ha d'arribar massa tard, o en el moment indesitjable que sembla un últim límit. Tristesa de la bona sort. Cagundena i, amb molta lentitud, el que vull deixar de saber ja d'una volta. Qui canvia de destí, no és qui vol. Qui canvia de destí, primer ha d'escriure amb lletra que no es pugui desxifrar ni amb lupa. La música de fons, si la sents, serà un avís. En dies com el d'avui, amb massa vent, no val la mort ni tan sols el que costa com a servei de funerària. La meua filla havia dibuixat un rotlo vermell sobre el qual ara hi escric amb cal·ligrafia penosa. Cap a on vaig, si no sé res de cap a on voldria anar? El desconsol és una aproximació a nosaltres mateixos, a les acaballes de febrer. Per què estic desconsolat, però? La vida no em dona el que jo volia, d'ella? Miro una fotografia d'un vaixell oceanogràfic, a l'Antàrtida. Es veu la proa del vaixell i la mar presa per les plaques de gel. El fred sempre m'ha semblat la correspondència d'una tristesa massa exagerada que anihilarà, inevitablement, qui la pateix. Un fred de neu que martiritza les ànimes condemnades a no apropiarse mai al foc. Al foc dels cossos.

2 La fotografia d'Annie Proulx, a la gàbia del canari. La grip aviària, a la premsa. I demà,

dimecres de cendra: *This is the time of tension between dying and birth*. El senyor T. S. Eliot, qui sap si per influència del Banc d'Anglaterra, ens regalà uns magnífics versos capaços de fer pols i remolí en els temps de misèria contractuals. Annie Proulx i T. S. Eliot, però, no es ficarien mai junts a la gàbia del canari, ni per imperatiu categòric, ni per ficció literària de la més baixa estofa. Annie Proulx és l'autora del llibre que ha inspirat *Brokeback Mountain*, l'exitosa i bona pel·lícula d'Ang Lee. Viu al sud de Wyoming, a uns 2700 metres d'altura, sembla que ben enmig de les Muntanyes Rocoses, en un petit poble que es troba a la vora del Bosc Natural de Medicine Bow, un nom que em transporta als telefilms d'*El Virginiano* i a altres sèries i pel·lícules vistes d'infant del *Far West* americà. Medicine Bow és un cim de 4004 metres d'altitud, bellíssim, amb neus perpètuas. Annie Proulx sembla una professora llesta i seriosa, té una mirada foradadora i llueix uns cabells grisos i blancs que causen respecte i una certa prevenció. Duu ulleres gruixudes, les ungles dels dits pintades i coneix els millors llibres d'aventures que tenen el fred i la neu com a protagonistes. A l'infern de Dante Alighieri hi feia fred, com recorda Àngel Crespo a *Las cenizas de la flor*, un fred de pintura hiperrealista, un fred torturador, un fred insuportable. La foto d'Annie Proulx ha quedat sollada per les cagades del canari. De T. S. Eliot se'n sap que fou Premi Nobel el 1948, que morí el 1965 i que també portava ulleres.

3 Vivim de la memòria i del que podem oblidar. Annie Proulx coneix algun llibre que ens podria salvar la vida si ens perdéssim al Parc Nacional dels Glaciars, un fet bastant poc probable, ara per ara. Llegir i escriure pot servir, a aquesta part de la Mediterrània, per enfrontar-se amb

les acaballes de l'hivern, sempre una època de l'any un poc confusa i jo crec que acomplexada per la imminència primaveral. Sovint acabem confirmant en els versos d'altri allò que voldríem dir amb les nostres veus i no ho hem sabut fer. Tanmateix, també poden o podrien ser mentida els versos lleugers, els versos apresos, els versos estimats d'un altre temps que ja no sabem si va ser el nostre. Copio dels *Poemes de baixa freqüència*, de Màrius Sampere, un possible exemple sobre el que no sé massa clarament que ara voldria haver dit:

*Som nosaltres, que passem
a la vora
de tot.*

4 Hem llegit poemes a ca na Palleva contra el projecte d'autopistes i desdoblaments de carreteres a Eivissa. La lluita de David contra Goliath, del dèbil contra el fort, del petit contra el gran. La resistència simbòlica de les paraules, de les velles cases, de la comunió de la terra amb el somni. El decidit desnonament del passat. L'avarícia i l'afany de riquesa com a principis impulsors dels instints inhumans. El poc, el nul respecte per la naturalesa. La mala educació que ha fet dels nostres orígens un final dolentíssim que ja tots presentíem.

Bartomeu Ribes i Guasch

EL BALANCI DE LA MARE

L'obra *El balanç de la mare*, de l'escriptor Jaume Mateu Martí i molt dignament publicat per l'editorial Lleonard Muntaner Editor, com a obra guanyadora del III Premi de Narrativa Mediterrània «Pare Colom» 2005 és, des de la primera línia, un treball sorprenent i captivador. La seva lectura posa en evidència, sense preàmbuls, l'evolució d'un escriptor, en Jaume Mateu, que ha anat madurant, eixamplant els seus horitzons literaris i esmolant les seves paraules fins al punt que ha estat capaç de crear un món nou, amb unes geografies i un temps únics i dibuixats fins al detall, amb uns personatges complets i coherents i que són conseqüents amb la seva pròpia història, amb el passat i, per això, quan els llegeixes se't fan versemblants, propers, vull dir, possibles. I és que tanmateix no hi ha persona sense haver-hi història i, en Jaume, amb les seves paraules tan suggeridores i plenes com un bon poema, ens descobreix els elements necessàries per donar un cau a aquest passat dels seus protagonistes: un poble, uns carrers, una família, una mare, i, sobretot, un home amb un passat ben concret, i en tenir tots aquests elements i fer-ne alquímia -tal i com ho fa la nostra consciència-, l'autor ens mostra aquells engranatges subtils i invisibles que relacionen tots els personatges de l'obra i el món que els envolta, creant, com he dit abans, un univers que es clou en si mateix, tal i com es clou dins cada un de nosaltres el món dels nostres sentiments. En segon lloc, diria que *El balanç de la mare* és, com la vida mateixa, una obra carregada de subtils, de mirades potser, de suggeriments, de paraules mig dites, és com un guaitar dins aquelles històries -a vegades perverses i altres vegades innocents- que cada un

El balanç de la mare de Jaume Mateu Martí fou guardonat amb el Premi de Narrativa Mediterrània «Pare Colom» 2005 i va ser publicat per Lleonard Muntaner Editor, Inca, octubre de 2005

dels personatges de l'obra -i potser també tots els lectors que estiguin disposats a llegir-la-, portem gravades a la pell d'aquella memòria nostra més íntima i secreta i, també, la més interessant. En Jaume Mateu, fet i fet, ens posa al descobert aquells fils més primers i transparents que fan possibles o impossibles les relacions humanes i familiars, d'amor, odi, o d'una certa indiferència i, des d'aquí, ens afirma sense cap por que les persones, cada individu, en els diversos mons que el nostre cor és capaç de viure dins aquella solitud gran i última que el presideix, som uns ens il·limitats, som com una mena de pous amb milers de llums i d'ombres, o com unes mines repletes de vetes d'or i de fangars, o com uns estranys talaiots amb salons de ball i desitjos aconseguits i també amb petits cementiris i algunes frustracions inconfessables. Aquesta grandesa de la ment

o de l'ànima humana és, per a mi i crec que també per a l'autor, la gran meravella que defineix a cada persona. Dic tot això per suggerir-vos aquell univers en el que l'escriptor d'*El balanç de la mare*, amb una àmplia torrentada d'adjectius i unes imatges que a vegades besllumen poesia i d'altres vegades supuren la més dura bestialitat de l'existència, ens convida a entrar i a conèixer sense posar-nos, en el camí, cap arrambador per a la prudència, per a la hipocresia, per a la por, vull dir. Per això *El balanç de la mare* és una obra arriscada, perquè s'en-

Jaume Mateu i Martí

tossudeix en despullar i descriure la veritat d'unes persones. Però no només hi ha això dins l'obra: un grup de persones jugant a viure, sinó que dins la novel·la, en Jaume Mateu, com si hagués decidit esdevenir talment un Honoré de Balzac, també juga a filar analogies entre les arriscades muntanyes del poble en què es succeeix la trama de la seva novel·la i els amors secrets i també els coneguts que a les seves vastes ombres s'hi confabulen; i fa aquesta mateixa sinopsi entre natura i cors quan empra els murs seriosos i amplis d'una vella casa pairal i en fa l'escenari més propici per donar cobri i solidesa als personatges i als

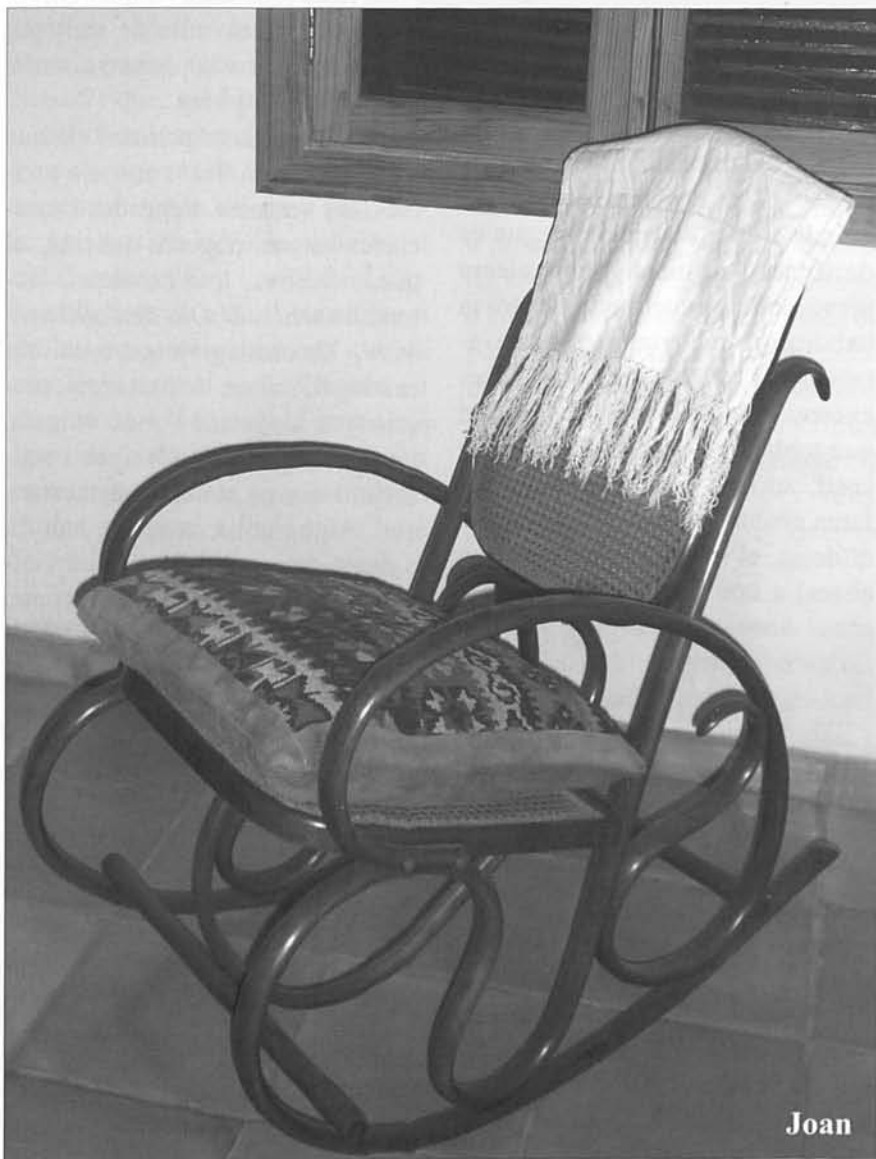
caràcters que l'habiten. I enmig de tot aquest mobiliari humà i geogràfic que estic dient, hi ha un vell balancí, un balancí d'aquells que sempre tenim a casa nostra i que ha contemplat tot el que ha succeït als seus costats encara que la fusta s'ho calli i sols adesiara es bellugui; es tracta d'un balancí que ha balancejat alegries i disgusts, frases de seny i cops de desvari; un balancí que ha format part de les existències o les morts dels seus posseïdors... encara que aquests sols hagin descobert la seva importància en uns moments més puntuals del viure. I és que tanmateix l'autor ens insinua que aquesta vida nostra mai no està quieta sinó al contrari i ens afirma que quan et fas conscient d'aquest moviment soterrat en

descobreixes aquells remolins que s'hi amaguen, intensos, íntims i interessants. Idò i aquest món on les aparences són només una anècdota a la que cal relativitzar, és el món que en Jaume ens destapa per mostrar-nos uns espais més meravellosos, més arcans potser, uns escenaris que són habitats pels sentiments dels protagonistes de l'obra. Ho varen dir Plató i Descartes: els sentits ens enganyen i ens cal anar més allà d'ells si volem trobar la realitat més nua del món i de la persona. Jo hi estic d'acord, perquè llegint l'obra *El balancí de la mare* es fa difícil no adonar-se'n que cada ésser humà és molt més profund que els que els cinc sentits ens puguin dictar i, també entens que aquests sentits mai no seran prou

poderosos per explicar les complexes relacions humanes. "Quan poso un garrot dins l'aigua i observo el bocí en què la fusta es submergeix dins el líquid -escrivia Descartes-, em sembla com si el garrot estigués romput, així em queda demostrat que no puc confiar en els meus sentits". I jo ara dic que si aquell filòsof hagués llegit *El balancí de la mare*, hagués albirat aquells ressorts subjectius que s'amaguen darrera els fets, la realitat d'aquell cos invisible que es balanceja en un balancí de fusta, el ric univers d'aquells secrets que a tots nosaltres ens defineixen molt més que les aparences que mostren en el mostrador dels dies. Estic parlant de la intimitat, del lloc més interessant de cada persona, del que ens fa enamorar i odiar, desbarrar o encertar; estic parlant d'aquell món que tots els presents guardam tancat a pany i clau dins qualche butxacó mig oblidat del cor. Però tot d'una vull afegir que en Jaume, mitjançant els personatges de la seva novel·la també ens ha volgut descriure un poble, però no es tracta d'aquell poble que un conductor veu quan travessa els seus carrers amb el cotxe, ni el poble que es mostra amb la visió dels vianants que ens trobem per les seves places o amb les converses més plàcides d'una entrada de fosca, sinó que l'autor ens insinua aquella Inca, aquella Bunyola, aquell poble o aquella existència que sols es pot captar quan es tenen els ulls ben espolsats o l'ànima molt fina. Per a mi està clar: heu de llegir l'obra.

Descobrir contrastar i crear nous sentiments dins l'ànima del lector, potser que aquesta sigui la tasca última de l'escriptor i aquest és l'objectiu que l'autor ha assolit amb la seva obra *El balancí de la mare*.

Guillem Rosselló Bujosa

El Dia de l'alliberament

Bon vespre a totes i a tots,

Les històries de vida dels escriptors, com les de la resta de la gent, no solen ser lineals. Són corbes de complexitat i heterodòxia permanent. L'autor de l'obra que presentam avui vespre, aquí, en Josep Maria Aguiló i jo, n'és un hiper-exemple.

Així, d'aquesta manera, en Sebastià Bennàssar i Llobera, que farà trenta anys enguany, pràcticament només coincideix en el nom amb en Bastian, el nin d'Hamburg protagonista d'aquella Història Interminable de Michael Ende que va marcar, almanco una mica, de lectura, a tants d'infants nascuts dins la segona meitat dels anys setanta i la primera dels vuitanta. O és el que em sembla, vaja.

En qualsevol cas, i independentment de si va ser, com expliquen els tòpics biogràfics dels grans creadors de les Arts i les Lletres, un nin fantasiós i introvertit (això darrer ho posaria en dubte, francament...) que convertia el pati de l'escola del Seminari, la finestra de l'aula i la caseta de les eines de la finca a Fora Vila en espais de convivència per a guerrers, dracs, monstres i altres éssers fantàstics, la realitat d'avui és la que és. I el procés no-kafkià que hi ha conduït, també.

L'evidència pura és que l'entrenador de bàsquet adolescent del Pla de na Tesa que va entrar, amb 17 anys, a fer feina al *Baleares* (*chapeau!*, talment com un d'aquells vells periodistes d'ofici, amb les tertúlies a l'hamburgueseria Charlie's com el millor màster, que abunden, per cert!, en aquella casa) ha evolucionat fins a esdevenir, o començar a esdevenir, allò que sempre havia somiat. No passen cada dia aquestes coses.

En Sebastià està d'enhorabona.

De fa un temps està, vertadera-

SEBASTIÀ BENNASAR

el dia de l'alliberament

MAGATZEM CAN TONI

ment, d'enhorabona. I res ve sol. Ja ho sabem. Si quelcom tenim present els que el coneixem és que és de caràcter obstinat. D'una alegre perseverància que hom no troba habitualment. Perquè les perseverances, els treballs durs, les banyes enfonyades d'aquells que saben que tardí el que tardí, costí el que costí, succeeixi el que succeeixi, faran arribar la curolla, la voluntat, el desig, el somni (que esmentava abans) a bon port, han de ser alegres. Sinó no seran. I la d'en Sebastià és alegre i ha estat. Quina joia, eh?

Tot i que ja ens coneixíem de l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana té, certament, la seva importància, el fet que en Sebastià va ser el meu cap l'estiu de 2003 (jo era allà el dia de juliol que es va morir el genial xilè Roberto Bolaño, un dels referents novel·lístics indiscutibles d'en Tià) quan feia unes pràctiques a la secció de Societat i Cultura de *Diari de Balears*, que ell coordinava.

Tota una experiència. Una experiència amb prismes diversos que em va permetre conèixer l'homenot, l'homenàs, l'home que escriu amb ultra-rapidesa; que processa mil i una informacions. Algú farcit de bonhomia i d'una intel·ligència punyent i tendre. Algú amb temps absolutament per a totes les dedicacions humanes. Algú capaç de parlar de gastronomia, del Tour de França, de novel·la negra i de com s'ha de maquetar la secció. Algú humà. Algú capaç de renyar quan pertoca i de fer-te acabar més d'hora perquè puguis anar a cercar l'amor que t'espera en una cantonada del Passeig Mallorca amb un vestit estampat de flors (que Joan Miquel Oliver tengui misericòrdia de mi!) per anar a sopar a la platja o a veure un Teatre del Mar.

Són aquests prismes els que m'agraden d'en Tià. I són els prismes, les vessants, trencades i mesclades en un popurri deliciós, el que, nosaltres, tots nosaltres, lectors, trobam a *El Dia de l'alliberament*. Un catàleg-viatge, o un tour catalogat, millor, de paisatges, personatges singulars i més vulgars, territoris, flaires de tot tipus i sensacions que no et deixen estar tranquil. Algú, molts, imagino, han dit o diuen que cada lector fa un viatge particular quan llegeix un conte. Per lògica, cada lectura és un viatge original i diferent. Però transferible. Un viatge que es pot compartir amb els altres. Llegint l'aplec que conforma *El Dia de l'alliberament*, el meu tour particular té la banda sonora de Crash, l'obra mestra cinematogràfica de Paul Haggis, de fons. No deixa de ser estrany. És fruit del context i del moment en que m'ha arribat a les mans el llom blau i negre que tant fantàsticament edita «Documenta» a la col·lecció Magatzem Can Toni. És així. Deu ser pels *craixos* cons-

tants que té el llibre. Xocs de moments, d'individus i de petites i grans passions que comencen a córrer per arribar allà a on puguin. Ja sabem que no sempre s'arriba allà on es vol.

Veig passar trens d'Inca carregats de pintors que aspiren, sense saber-ho, a ser o a tenir alguna cosa a veure amb un livornès de nom Amedeo Modigliani que té un nu famós, ajagut, pintat l'any 17, amb un no se què que recorda a un amor embogit dels divuit anys que va matar, literalment, i no és conya, d'ejaculacions piscinatòries a un pobre admirador fa un temps prudent. El tren pot arribar a mil destinacions a l'hora. M'encanta que sigui així. Potser a Amèrica (diuen diu, ell, que és molt bella); o per ventura sigui a la Venècia d'un Hemingway (quin mestre, eh, Sebas?) que, madur, encara va ser capaç d'enamorar-se del clatell preciós d'una joveneta esclava de trenes rosses i llinatge balcànic finit en -ic. Qui sap si a la València del barri del Carme (el Cap i casal és el Cap i casal, xe!); o a un París alliberat de la bèstia més tremenda que va assolir la terra el segle XX, una nit d'agost de 1944, amb el jardí dels Invàlids convertit en un gegantí matalàs on estimar i ser estimat; o millor, encara, a la Lisboa que

sempre tendrem present més maca que un clavell roig, rogíssim. Tant és, estimats lectors d'en Tià, que sigui en una habitació d'un bordell de qualsevol ciutat del món on veim morir a una prostituta de dolor físic en ser tractada amb tendresa; o a la Managua, capital de la Nicaragua Sandinista, de l'any 1979, amb els periodistes dedicant-se a l'únic que saben fer: l'ofici més bell el món.

A mi tant m'és el punt d'arribada. Me'n toc un peu. No ho he mirat quan he comprat el tiquet. Em ressonen els Stereophonics al cap (disculpeu la banda sonora tant poc nostrada!); i sé, que tanmateix, en un lloc o en un altre, podré enamorar-me de na Connie, la nina d'un poblet de les Açores, i si, a més a més (no voldria flipar amb excés) em deixes, i ara em dirigeixo a tu, estimat autor, li regalaré un llibre de Lobo Antunes. Ah! I, per ventura, segons com venguin dades, encara us toparé a n'Anna i a tu, acaramel·lats en una terrassa de Gràcia (si el decret d'incivisme d'en Clos ho permet), un bon dia de passeig barceloní, i us podré aclucar l'ullet quan vegi un tipus molt estrany, amb pinta d'escriptor bohemí i decadentot, donant-vos la tabarra. Ja veis, lectors-ja veus, Sebastià, quins viatges que es

poden fer en 172 planes.

Per damunt dels viatges que hom pugui fer, emperò, hi ha quelcom que, per a mi, és molt més important. *El Dia de l'alliberament* constata quelcom que no em fa peresa repetir. Ara, sí, pesadament, de nou. És possible guanyar. És possible que el món nostre ens funcioni. Si s'espera el dia, arriba. És aquest, per tant, un petit cant d'esperança.

És la meua esperança, Sebastià, benvolguts lectors aplegats aquest vespre a la «Fira del Llibre en català» de Palma. L'esperança que alguns contes d'aquesta contemporaneïtat tant maleïda com plena de prismes bells que ens ha tocat viure acabin bé. Com un dels relats de l'aplec i que sota el títol de *L'andana* escrivires el maig de 2004, Tià, on saps que na Vanda no agafarà, finalment, el vol cap a Suècia i anirà a cercar a algú altre. Per volar, també.

**Antoni Lluís
Trobat i Alemany**

Presentació d'*El Dia de l'alliberament* de **Sebastià Bennàssar**, en la Fira del Llibre en català, a Palma, el dia 19 de febrer de 2006

EL PRINCIPI DE HEISENBERG

Quan un vol descriure la realitat, neix la ficció.

Octubre de 2004

OCTOBER

Need we brim with sadness the capillaries of mind? Alcohol is stabbing to murder our body. Is there any soul in our person? In what part of the brain resides consciousness? Like neuron heaps, a sum of relationships we gather. We are a whisper of words, a book of tales, a wall made with the bricks of memoir. Our house is full of objects nobody uses any-more, our garden contents trees we have not planted but offers us new seeds to add to the ploughed present. Do our cells weep with rain?

OCTUBRE

(Versió catalana)

Cal omplir fins a vessar els capil·lars de la ment? L'alcohol apunyala fins a la mort el nostre cos. Hi ha cap anima dins la nostra persona? En quina part del cervell resideix la consciència? Com un manyoc de neurones, una suma de relacions estojam. Som un murmur de paraules, un llibre de rondalles, un mur fet amb maons de la memòria. La nostra llar és plena d'objectes que ja no empra ningú, el nostre jardí satisfà arbres que nosaltres no hem plantat però ens ofereix llavors per afegir al present llaurat. Ploren les nostres cèl·lules amb pluja?

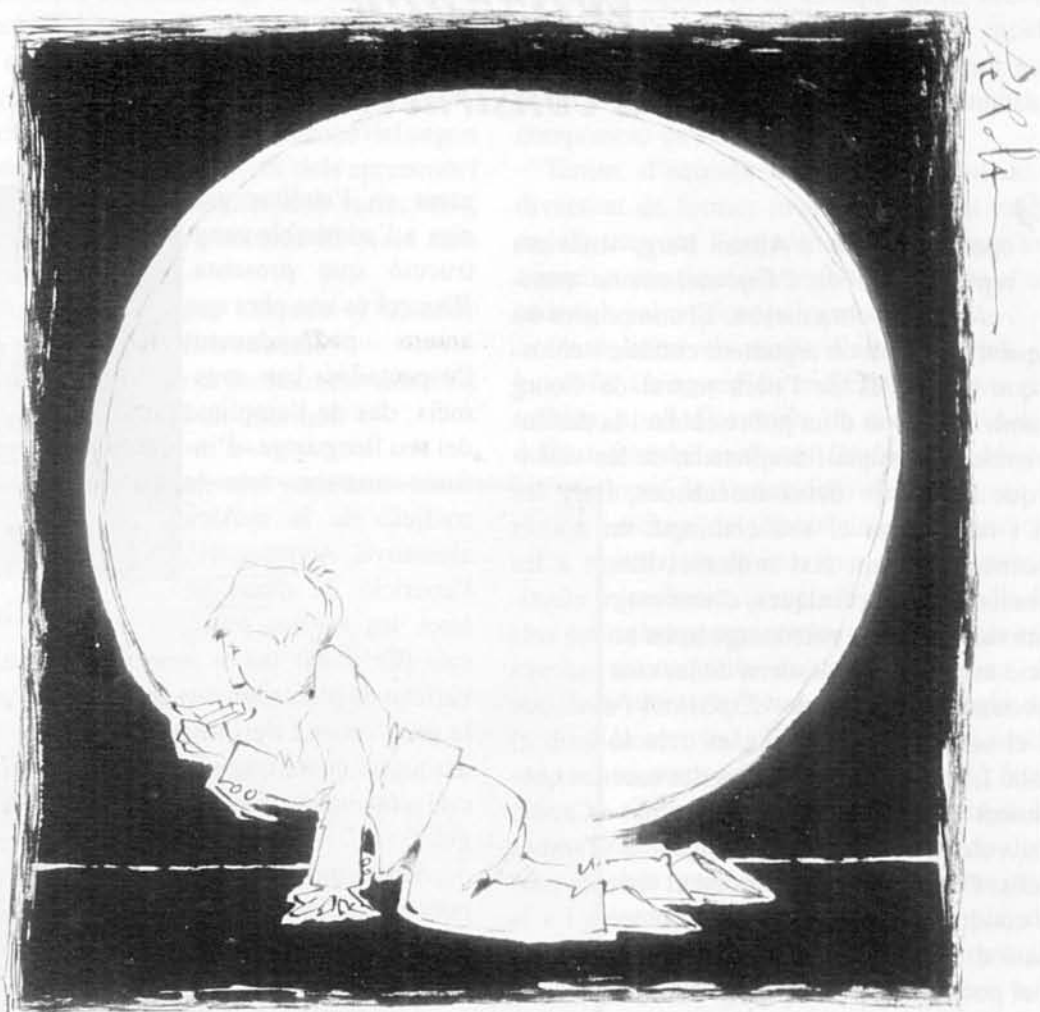
Del poemari inèdit
À mon seul désir

Àngel Terrón

Fotografia de
Robert

Cerde: fràies
de l'Horitzo.
- ¿No ho sap, l'infós,
que viu taneta
+ la llum + pleu - ?

Mabel Piérola il·lustra un poema d'El temps llançat al pou de Pere Rosselló Bover

Wozzeck

L'òpera com a construcció compositiva

L'òpera *Wozzeck* d'Alban Berg, -màxima representació de l'*Expressionisme musical*- és una obra mestra. El compositor no arriba a aquest cim amb un argument emfàtic i colossal, sinó que ho fa des de l'obra teatral de Georg Büchner, amb la història d'un pobre soldat i la denúncia d'una societat corrupta i despietada; de les vint-i-set parts que l'escriptor deixà inacabades, Berg les recompon i reorganitza el seu contingut en només quinze escenes, adaptant així millor el llibret a les seves intencions arquitectòniques, d'una major efectivitat evolutiva. Així, cada personatge troba no tan sols la descripció musical en cadascuna de les cinc escenes que comprenen el primer acte -*Exposició*-, sinó que reflecteix el seu retrat psicològic en relació amb el protagonista. I, en cadascuna d'aquestes escenes queden clarament al descobert la perversitat (Capità, Doctor), la volubilitat (Maria), l'arrogància (Tambor major) d'ells; l'espectador penetra en el món de passions que conduiran a Wozzeck a la demència i a la desesperació d'anar perdent, a mesura que transcorre el drama, el poc que li queda (Maria i el seu fill), que es literalment arrossegat per la virulència implacable de l'argument i per la força de la música. El públic no "assisteix" a la representació de *Wozzeck*, car l'art de Berg l'integra dins la trama, fent-li viure l'obra amb autèntic realisme des de la tensa perspectiva del seu protagonista. Així, quan la versió és bona, l'òpera, malgrat la seva cruesa, és capaç d'emocionar i ho fa perquè el músic ha sabut conferir tal poesia al personatge central que, a la vegada, resulta un poema a la tendresa: tendror cap a dues criatures indefenses i, en part, innocents, Wozzeck i Maria (la innocència en estat pur la encarnarà el fill orfe a l'escena final), que són empentejats cap a la seva destrucció per una societat cruel.

Wozzeck és un drama de classes socials, d'humiliació i d'injustícia. No és estrany que el sentit últim de l'obra sigui de denúncia i protesta social. Com conta Stefan Zweig en *El món d'ahir* o com ho critica, amb gran vehemència, Karl Kraus, a desgrat de l'aparença, la societat vienesa d'inicis del segle XX, és una societat hipòcrita. Per mor d'això, el drama de Büchner pren sentit així mateix en aquest context i descobreix, amb subtilitat, i per mitjà de la música, el fals procedir de la burgesia, amagat generalment sota el substrat d'una educació victoriana.

La música, i el seu ordre intern, penetren secreta-

ment en l'auditor gràcies a l'admirable construcció que presenta. *Wozzeck* és una obra que amara profundament l'espectador, car assumeix, des de l'amplitud del seu llenguatge -d'infinits matisos- tota la tradició de la música alemanya. Aconsegueix l'aparició de quasi bé totes les formes musicals per donar major empenta al drama. L'extrema varietat de plantejaments compositius, corresponents a la gran varietat de caràcters i diverses situacions, fan d'aquesta òpera quasi un tractat complet de composició, a la vegada que és una aposta d'alt valor pedagògic.

Una simple llambregada a les formes que corresponen a cadascuna de les escenes, ens permetrà obtenir-ne la visió sintètica, global, d'aquesta macroestructura compositiva en quadre sinòptic.

Les cinc peces del Primer Acte, que presenten al Capità (I); Andreu (II); Maria i l'infant (III); el Doctor (IV) el Tambor major (V), ho fan de la següent manera:

EXPOSICIÓ

El Capità. Suite: preludi, pavana, cadència, giga, doble gavota I /II, ària, preludi en forma de retrogressió.

Andreu. Rapsòdia sobre tres acords (a,b,c,b,a) que van i tornen i la Cançó del caçador en tres estrofes.

Maria i el nin. Marxa militar i Cançó de bressol.

El Doctor. Passacaglia (Xacona) Tema dodecafònic amb vint-i-una variacions.

El Tambor major. (Rondó). Andante affettuoso.

El Segon Acte transcorre al llarg d'una *Simfonia en cinc moviments*:

PERIPÈCIA

1. *Maria i el nin. Moviment de Sonata:* Exposició, desenvolupament i reexposició.

2. *El Capità, el Doctor i Wozzeck. Fantasia i Fuga sobre tres temes* (Capità, Doctor i Wozzeck).

3. *Maria i Wozzeck Largo* (Punt central de l'òpera),

Carles Guinovart

Orquestra de càmera en homenatge a la Simfonia de càmera d'Arnold Schönberg.

4. *Soldats i al·lotes, companys, Andreu, el Tambor major, Maria*; després *Wozzeck*; i, finalment, *L'idiota*.

Scherzo: *scherzo I (ländler)*, trio I, cançó del segon company, *scherzo II (vals)*, trio II (cor dels aprenents i la cançó d'Andreu), *scherzo (ländler amb variacions)*, trio I (cançó amb variacions), *scherzo II (vals amb desenvolupament)*

5. *Soldats, Wozzeck i Andreu; després el Tambor major. Rondó marcial amb introducció.*

El Tercer Acte es fonamenta formalment sobre sis *Invençions*: Cinc escenes més un interludi.

ciència compositiva no és aquí un fi, sinó el mitjà al servei de l'expressió. El procediment incidirà en un altre nivell de l'auditor, com explicarà més tard el propi Berg en una conferència, ja famosa, sobre la composició de l'òpera.

Tenim, d'aquesta manera, diversitat de caràcters, diversitat de formes musicals, varietat extraordinària en els usos de l'orquestració, coordinat tot sempre, complint una funció integradora, posada al servei d'un ordre global unificat pel simbolisme.

Així, entre els molts d'altres símbols que pugui haver-hi, en aquest ric món de relacions referencials trobam, a tall d'exemple, la nota "si" (nota maligna, constitutiva del medieval *Diabolus in Música*) com a

nota de l'assassinat de Maria, en la segona escena del tercer acte, *Invenió sobre una nota*, un so únic que, amb la seva esmolada presència, invaeix l'escena i talla l'alè en el subsegüent interludi com un dels efectes més aconseguits de tota la música dramàtica. Aquest "si" és aquí la culminació del drama i la seva màgia fatídica s'ha fet sentir en cada moment anterior de premonició fatal.

Tècnicament, hi trobam de tot en l'obra, des de la suma -com ja hem dit- de diverses formes musicals, fins a les sonoritats més sorprenents; la presència, per exemple, d'un piano desafinat en l'escena de la taverna (3/III), o la presència d'instruments populars a l'escenari, -tocant sols, o superposats a l'orquestra- la guitarra, l'harmonica o l'acordió, el cant rústic del cor dels soldats o el falset de *L'idiota* (una figura extreta, tal vegada, del *Boris Godunov*) (2/IV). El dodecatonisme "*avant la lettre*" apareix sols en l'escena del *Doctor* (1/IV), el motiu del qual, de dotze notes, es

pres com a fonament d'un *passacaglia* amb vint-i-una variacions. El luxe de medis és extraordinari, des de la primera fins a la darrera nota.

Així mateix, podria dir-se que l'orquestra, d'una gran riquesa sonora (es tracta d'una orquestra enorme encara que mai és descomunal), en certs moments, està com esfilagassada. Tan aviat sona com a grup de càmera, amb intervencions solistes dels instruments, com ho fa des d'una àmplia i seductora sonoritat orquestral. El timbre punyent i penetrant que pot arribar a produir la doble canya del corn anglès inicial s'avé molt bé amb la caracterització d'aquest tenor lleuger i xerraire que és el Capità. D'aquesta manera, el *leitmotif* no ve donat únicament pel dibuix de les notes, sinó molt sovint per la subtileza sonora dels instruments atribuïts als personatges. No és d'estranyar que sigui, més tard, la noblesa de la corda la que acompanyi les paraules justificatives de la primera intervenció lírica de Wozzeck en l'*Ària* de la primera

Autògraf i fotografia d'Alban Berg

CATÀSTROFE

1. *Maria i el seu fill (Lectura de la Bíblia): Invenió sobre un Tema*: Tema, set variacions i fuga.

2. *Wozzeck i Maria (assassinat). Invenió sobre una nota (Si).*

3. *Aprenents i al·lotes, Wozzeck i Margret. Continuació del ball, l'Assassí a la taverna: Invenió sobre un ritme.*

4. *Wozzeck; després el Capità i el Doctor (suïcidi del protagonista). Invenió sobre un acord de sis sons.*

Interludi orquestral: Invenió sobre una tonalitat (Re menor).

5. (Infants en el bosc). *Invenió sobre un ritme obstinat.*

Perpetuum mobile.

Tota aquesta ostentació tècnica ha de passar, tanmateix, inadvertida en tant que tal: l'estructura, la

escena, veu greu de gran contrast que s'escolta com a expressió d'autenticitat.

L'òpera transcorre, com ja hem vist, dins l'ambient militar, un món de jerarquies i submissions, en el que el soldat Wozzeck -d'un constant servilisme i sotmès a vexacions- pateix desassossec i desequilibri psicològic. Wozzeck és, en el fons, un ingenu; el seu univers és summament primari i es converteix, fins i tot en Büchner, en el paradigma de les classes oprimides, el representant tal vegada del "*Nosaltres, la pobre gent*" que tan bé s'expressa en l'*Ària de la Suite* que acabam d'esmentar. No debades s'ha parlat de Wozzeck com de la primera òpera del proletariat o, en cert sentit, per l'època en que fou escrita, de la primera òpera socialista. (Vegeu *La música del segle XX* d'Eric Salzman, Ed. Victor Leru, pàg. 61). I d'altra banda, *Wozzeck*, concebuda des de la reraguarda i al llarg de la Primera Guerra mundial, no deixa de ser, al mateix temps, un al·legat antimilitarista.

Però la grandesa de Berg, a desgrat d'aquesta difícil temàtica social, radica en el seu llenguatge poètic, que emergeix part damunt de la tècnica, llenguatge potenciat per la bellesa d'una música, dins el seu estil, sorprenent i magistral. L'emoció de sa música transcendeix sempre per mitjà de la tècnica; amb aquesta gran tècnica compositiva que li serveix de suport. De manera que, sigui quin sigui el sistema al qual s'adscriu, sigui atonal (*Wozzeck*) o dodecatònic (*Lulu*), s'escolta sempre el batec comunicatiu, que en fa, d'ell, el músic més romàntic, en la seva hipersensibilitat, dels representants de la «Segona Escola de Viena». I assolir això no és gens fàcil en un sistema de lliure dissonància experimental, que se basa en el cromatisme integral. Encara que sigui, per a ell, un primer repte, els mitjans que usa són extraordinaris per a la construcció dramàtica de la gran estructura teatral de *Wozzeck*. És admirable observar -com ja ho hem fet notar- de quina manera es serveix de les formes de la música pura, de la tradicional *suite* de danses (I/I), de les variacions (I/IV), del rondó (I/V), de tota l'empenta de la simfonia (II) per -aprofitant-se de les lleis evolutives de la música absoluta- seguir la tensió creixent del drama teatral. Ambdós móns es troben per potenciar-se mútuament, avançant en una espiral que no dona descans si no és per a dur-nos més lluny. Veiem així que l'òpera *Wozzeck* és una obra complexa, l'avenç de la qual es deu a causes diverses. La saviesa en la conducció de la tensió musical es conjumina, és clar, amb la força argumental de la tragèdia de Büchner, però el seu creixent interès és potenciat així mateix pel poder expressiu de la música, una emotivitat que no procedeix únicament del llenguatge assu-

mit, sinó de l'arquitectura interna, de la seva extraordinària construcció i de la dialèctica del contrast.

I, en tant que contrast, després del *Ländler*, aquest magnífic *scherzo* de la Simfonia (2/IV) en el que no s'escatimen els mitjans escènics: cors, balades, vulgars perorates dels soldats embriagats acompanyades en escena per instruments populars; el vòrtex del vals desemboca en el silenci asfixiant del dormitori col·lectiu de la caserna. Aquesta immensa solitud, soledat existencial d'un ser, abatut i menyspreat, que ha davallat als inferns del no-ésser (silenci pesat, molt

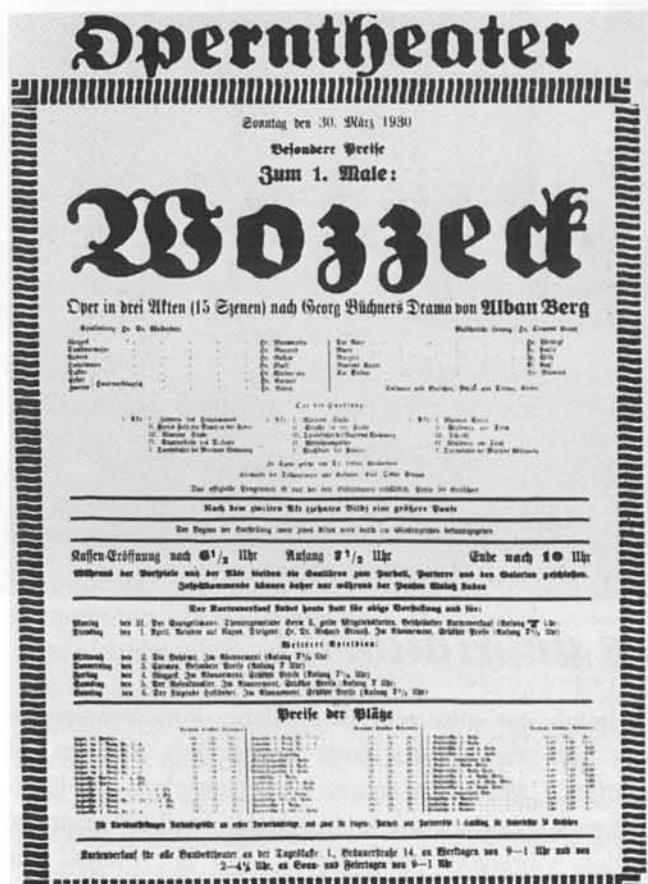

Partitura manuscrita de *Wozzeck* per Alban Berg

ben expressat musicalment pel suau murmur d'un cor de fons amb el xiuxiueig d'un acord de dolor i el so, harmònic, nítid i sublim, d'un sol contrabaix amb sordina com tot un plany) és -per a mi- una de les pàgines més esglaïants que s'hagin pogut escoltar. L'*sprechgesang*, la veu remugant sense afinació precisa, de Wozzeck, intentant despertar Andreu, cercant trobar alleujament en l'únic company que l'escolta, és d'una immensa tristesa i d'una tensa calma que no torbarà gaire en explotar. L'entrada estrepitosa i provocativa del Tambor major en la cambra silenciosa, en el final del segon acte, esdevindrà per a Wozzeck, en la seva confrontació, la humiliació total i el més complet fracàs.

Donat que hi falta, deliberadament, el suport musical de la tonalitat, com a compensació, el compositor ha de multiplicar els recursos per mitjà d'escaients contrastos de textura i ha de mantenir un magnífic pols en la conducció de gran tensió expressionista que ostenta l'obra. Allò que manté en tensió a l'espectador, a pesar de la persistent dissonància del llenguatge, és, precisament la mateixa tensió, conduïda i controlada, que arqueja l'edifici de la òpera, donant-li una arquitectura ferma, de principi a fi. A fi de comptes, la tensió és el vertader subjecte argumental, la seva matèria

Cartell de l'òpera *Wozzeck*

prima. Una tensió potenciada musicalment per una geometria invisible i que expressa en realitat -també per la música- la violència social i la topada de caràcters entre Wozzeck i el cinisme de personatges com el Capità i el Doctor o l'arrogància despectiva del Tambor major.

Les sis *Invençons* del darrer acte són, encara ara, després de la gran articulació de la *Simfonia* del II, un prodigi d'imaginació i domini de mitjans:

(3 / I) La lectura recitada de la *Bíblia*, -acte de contrició de Maria-, en la escena anterior a la de sa mort;
(3 / II) La ràpida superposició dels principals temes de Maria a l'instant mateix de la seva mort, com a visió sintètica de la seva vida, exhala el crit esgarrifós que va des del Si més agut, en gran *glissando*, fins a les profunditats de l'abisme existencial.

(3 / III) El piano desafinat sobre la escena en la taverna (afinat un quart de to baix en relació a l'orquestra) és un efecte molt reeixit de realisme en la *Invenió sobre un ritme*, un ritme que procedeix de l'*Interludi* anterior;

(3 / IV) La solapació intervàlica de l'*acord de sis sons* com ones que se superposen quan el protagonista s'ofega dins l'estany, sota la presència d'una lluna rogenca que se reflecteix dins l'aigua, és d'un escarrufador descriptivisme.

Interludi. La tensió, representada per l'atonalitat general, aquesta suspensió del repòs, no trobarà la seva vertadera descàrrega emocional fins el darrer interludi (en el Tercer Acte) mitjançant la *Invenió sobre una tonalitat*, autèntica catarsi o solució del conflicte en ésser tot consumat:

(3 / V) Amb la mort d'ambdós protagonistes, el des-
emparament del seu petit rebrot és absolut. L'infant es
dirigeix cap al bosc, on hi ha el cos jacent de sa mare
sense vida, muntat en el seu cavallet imaginari i deixa
l'escena buida.

La música articula un *moviment perpetu* sense solució de continuïtat.

És la millor forma musical sobre el final obert i irresolt.

Mai una escena buida va estar tan plena de compassió, tendresa i contingut.

Certament el gran art de Berg es fa patent en el detall, en la manera com maneja la matèria prima de la forma musical per reeixir en els seus propòsits en la progressió de la corba general, que no decau, en una orquestració esplèndida ben dosificada i en un domini extraordinari en tots els paràmetres musicals i dramàtics.

Com en la millor de les òperes de Mozart, tampoc no es pot sostreure ni una sola nota, car tot és necessari i essencial. Un estudi detallat com el que han fet el poeta francès Pierre Jean Jouve, juntament amb el músic Michel Fano, o el magnífic treball del teòric i compositor americà George Perle ens ho poden demostrar.

Però allò més sorprenent tal volta sigui que la força, l'equilibri interior de la successió sonora és tal que, malgrat la gran aposta de l'atonalitat, el fenomen per a l'auditor resulta, a la fi, completament natural.

Disposem-nos, idò, a presenciar aquesta obra, que no deixa de ser un gran repte de realització i de posta en escena dins l'operística del segle XX, dificultat que rau en saber captar, sense estridències, l'autèntic esperit de la mateixa. Sols així, arribarà a fascinar-nos.

Carles Guinovart i Rubiella

(Traducció del castellà de **Joan Fullana**)

Orquestra Solistes de Mallorca

Aquest grup musical no neix *ex-novo*, sinó que continua una tradició que va començar amb l'orquestra de cambra *Els Solistes de Mallorca*, que fou creada l'any 1983 per Agustí Aguiló; ara ha pres la forma cooperativista; el nucli de l'orquestra és una colla d'estudiants de grau superior del nostre Conservatori que compta, així mateix, amb la participació d'alguns músics veterans.

El bessó d'aquesta nova singladura és propiciar, d'una part, la individualitat dins el col·lectiu, que es puguin celebrar concerts de violí, oboè, flauta, violoncel, etcètera i, d'altra part, es pretèn que aquests joves músics tenguin l'oportunitat de participar-hi i de fer una tasca interdisciplinària de cooperació amb els nostres compositors i poetes.

D'un temps ençà, l'orquestra *Solistes de Mallorca* -en aquesta etapa renovada amb la sàlvia i esperit jove que l'anima i sota la direcció i l'experiència d'Agustí Aguiló- du amb gran voluntat i regularitat una tasca de assajos continuats, perquè la idea, l'objectiu, és crear un cicle estable de concerts en el que predomini la música del segle XX, però sense deixar

de banda cap altre corrent estilístic. Podem avançar-vos que, en aquesta nova època dels *Solistes de Mallorca*, es posa en marxa una etapa plena d'il·lusió que canalitza l'energia interpretativa i vol fer surar les millors vibracions pitagòriques i que la principal fita és aconseguir el domini d'una tècnica interpretativa dels diversos estils musicals històrics, des del barroc clàssic fins a la música actual.

Dins l'àmbit musical, l'acollida a *Solistes de Mallorca* ha estat molt favorable i l'orquestra ha continuat les activitats que exigeix la preparació rigorosa dels proper concert previst, que presentarà, en primer lloc, el 30 d'abril en el monestir de La Real -en agraïment a la comunitat dels Sagrats Cors i, en especial, al seu abad Antoni Vallespir, pel bon acolliment que, de bon principi, els ha concedit- per a interpretar-lo, després, l'1 de maig, a l'Auditori de Felanitx i participar en en altres llocs de l'Illa i en els actes musicals de Corpus Christi. Des del 1r. concert, el programa es caracteritza pel desig de retre homenatge a Mozart, en el seu 250è aniversari, i al pare de la simfònica J. Haydn.

Joan Fullana

Primer moviment:
On són els grans?

Us parl en nom dels nins
perduts dins les ciutats.
Parau l'orella als crits
dels més esmicolats.

On són? On són els grans?
Per què no tenim pare,
ni mare ni germans?
Per què som com a rates
dins els claveguerams?
Per què Déu mai no baixa
als nostres enfonyalls?

Mentre, els qui són legals
i es proclamen els bons
ens afuen els cans
maldant per capturar-nos
i treure els nostres ulls
que tornaran la vista
als fills dels rics ganduls.

Del nostre cosserri
els sàdics pederastes
en fan un gran festí.
Camells d'armes i drogues
ens fermen de correus,
llavors *xinxes* i càrrega
param a dins l'infern.
Escamots de la mort
cobrant a tant la peça
ens arranquen el cor.
Els fills de mala mare
ens cacen per esclaus
i acabam amb els ossos
rosegats pel treball.

Els infants de la rua
ens comptam per milions
de tot color i raça
arreu de tot el món.

Segon moviment:
On són els nins?

Som els Reis Mags
tots carregats
amb les joguines
per a nins i nines.

Ens atabala
l'esgarripança
car no gripam
cap nin de somni
que hagi escalfat
els freds carrers
posant sabates
dins els reixats.

On són els nins?
On són els nins
d'eixa ciutat
que par que cavi
fosses comunes
per morts fantasmes?

Una ciutat
on només suren
cotxes i cans,
senyores bordes,
polítics lladres
botxins d'infants
i ofegadors
dels marginats.

Sense els infants
les flors són cards,
els ocells ploren
cançons de fosca
i les fonts ragen
tristesa en núvols.

Al·lots, on sou?
Butzetes tendres,
on feis el niu?

Res no és més trist
per a un Rei Mag
com no trobar
nins que sospiren
els seus regals.

No us enganyeu,
vell Rei Gaspar:
els nins glateixen
baix de l'asfalt
com sarna viva
dins la pell negra
de la ciutat.

Patges dels Reis
manau als vostres
cavalls que aixequin
la seva pota
perquè no esclafi
cap dels infants
que mai gaudeixen
de les joguines
del Rei Gaspar.

Tercer moviment:
La ciutat és perillosa

Els Reis Mags no es conformen
de ser vençuts
i tresquen per les fosques
avall i amunt.

La fumassa els ofega
el seu alè.
La soledat podreix
la seva fe.

La violència trenca
la seva pau.
El racisme els embruta
la seva faç.

La misèria els enverga
un cop de puny.
Els sentiments de l'home
passen per ull.

Enyoren els udols
dels llops companys
de nits i caravanes
pel llarg traspàs.

Giren runes i pedres
cercant els nins
per dar-los les joguines
i un bes d'amics.

Però els infants no accepten
els màgics jocs.
Xisclen que només volen
armes de foc.

Que tot és salvatgina
dins la ciutat
i proclamen la guerra
contra el gran mal.

Quart moviment: *Audiència amb els adults*

Els Reis Mags desesperats
repiquen baules i portes
dels casals i dels palaus.
Fins i tot a les esglésies
arriben amb el seu clam.
Reclamen els sentiments
dels qui tenen potestat
per finalitzar la guerra
que fan els nins marginats
pensant que amb la violència
arranjaran els seus mals.

Però ningú no els respon.
Com caragols dins la closca
la gent balla amb el seu so.
Tots es desfan amb excuses
d'assumptes del seu redol.
Tots esgrimeixen urgències
de tasques de més alts vols.
I les paraules musties
fan jutipiris al sol.
I els adults perdonavides
es tanquen dins el seu clos.

Sobren raons i pretexts,
tanmateix amb la mirada
vomiten sos pensaments:

"Que es matin fins esborrar-se.
Tots els infants del carrer
són rates de claveguera,
escarabats de femer;
un perill, pitjor que pesta
per als fills, l'ordre i béns.
Guerra fins a exterminar-los!
amb xinxes res hi ha a fer."

Cinquè moviment: *Luizao i Anna s'enamoren*

No hi ha nit sense alba
ni infant sense cor
i les flors de lotus
suren dins el llot.

Vet ací el miracle
d'Anna i de Lluís
que cecs s'enamoren
entre llaps i crits.

Sembl una joguina
però som l'amor,
la fada que salva
i ho transforma tot.

Estimat, bell àngel,
surt del teu infern
i amb les teves ales
vola fins al cel.

Luizao, estima.
Estimem ulls clucs
que el tresor de viure
ens floreix al puny.

Alcem la senyera
dels resistidors;
vencem la violència
només amb l'amor.

Demostrem al poble
que els enamorats,

77 78 79 80 81 82 83 84 85

On son

pa-re m na-re m ger-mans

On son

Sinthe o Quis.

f

p

86 87 88 89 90 91 92

on son els grans

Us par lo en nom dels nins

on son els grans

Per-que som com a ra-tes dins els cla-ve gue-

Setè moviment:

Rèquiem

No ploram per vosaltres,
sants màrtirs de l'amor,
Anna i Luizao,
patrons dels nins del món.

Ploram per la duresa
cruel dels nostres cors
que resten com a pedres
davant tant de dolor.

Ploram la covardia
que ens torna cecs i muts
davant tanta injustícia
envers els més menuts.

Ploram perquè s'ha mort
la nostra humanitat
i perquè els qui comanden
han trabucat el cap.

Ploram nostre egoisme
que mata infants de fam
i no veu que a ca nostra
tenim nins marginats.

Ploram perquè les llàgrimes
cremin la nostra pell
i la tendresa escalfi
tots els nins del carrer.

amb pau i tendresa,
pastam llibertat.

Sisè moviment:

La batalla on moren Luizao i Anna

Els poders disparen bales.
Els doctes esclaten mots.
Els covards callen i miren
mentre l'odi ho crema tot.

Mal rebenteu, fills de cabra,
esnifant cola de pot,
l'agulla us destrossi venes
fins a descarnar-vos l'os!

Escamots de la neteja,
calau foc als vostres forns.
tan sols un nou holocaust
ens pot salvar d'aquests bords!

Salvadors de la nissaga,
esbandiu amb sulfumant
la brutor que s'arrossega
pels nostres clavegueram.

Disparau, amants de l'ordre,
que els vostres tirs de moral
i les bombes de criança
esbotzin els marginats.

Ai!, Ai, maret meva,
han mort els enamorats!
Estan amb les mans unides
i el rostre tacat de sang.

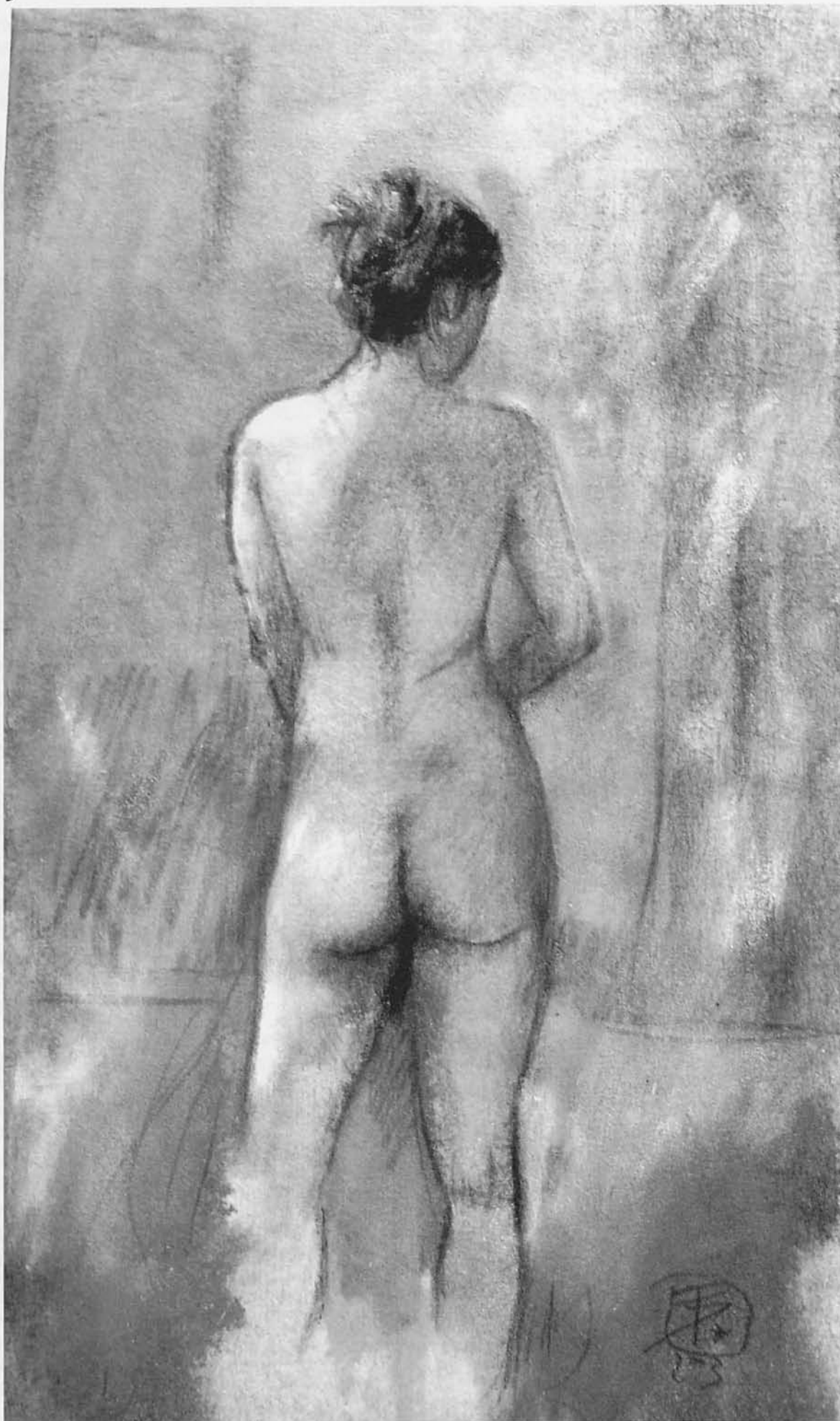
Mostren un somriure d'àngels
i esclaten perfums de pau.
El cartró de la joguina
té color de cos humà.

Text inèdit de *Rua Fosca*
(Originalment titulat
Les joguines del carrer
Os brinquedos da rua)

Jaume Santandreu

Aquesta *Cantata*, amb música de
Miquel Brunet, i dirigida per
Francesc Bonnin, va ser estre-
nada el 5 de març a l'Auditori del
Conservatori de Palma amb la par-
ticipació dels Cors i l'Ensemble
instrumental de la Fundació Teatre
Principal (FTTP)

Francisco Pérez Martínez

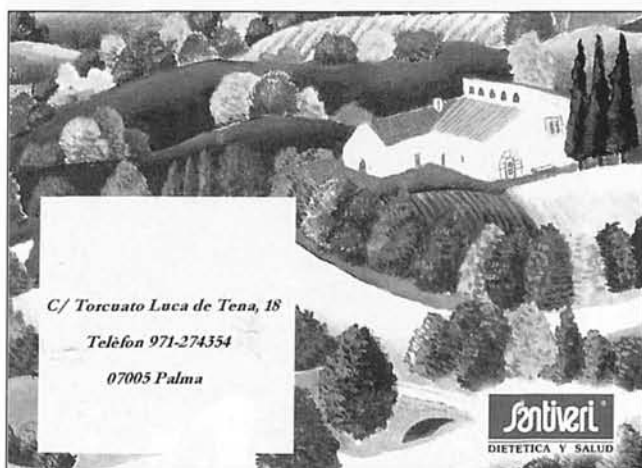

**235 Oficines
al seu servici**

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma, al seu servici*

"Afegiu-vos a la nostra lluita i ajudau-nos a conservar el monestir i el seu entorn rural"

www.salvemlareal.org

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap original que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si és l'escrit d'un col·lectiu, el signarà,

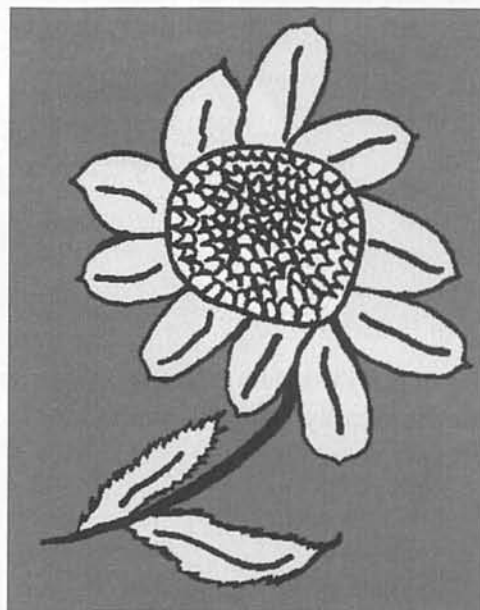
com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar-nos qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat núm. 5222 de Palma, districte postal 07011, Mallorca, Balears

S'Esclop, Quadern cultural surt periòdicament a quioscs i llibreries i també es pot adquirir, mitjançant subscripció; per 13,50 euros, 6 exemplars a l'any

Anunciau-vos a

S'Esclop
Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

Dibuix col·lectiu d'usuaris de l'associació **Gira-sol**

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Telèf. 971 - 28 51 23

Gaspar Servera, *Lectors*, (tinta sobre cartó)

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

S'Esclop

Apartat de Correus 5222
07011 Palma (Mallorca)

Sr./Sra.....

.....DNI.....

Adreça.....núm.....pis.....

Codi postal.....població.....

Telèfon.....

Em subscric a la revista **S'Esclop**, al preu de 13,50 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa.....

Signatura

Agència/oficina.....

DC.....cte./lta.núm.....

Sèrie Racons literaris, Joan

Virgili, entre Clio i Malponema, meditant sobre l'Eneida, (mosaic romà a Tunisia)

RECORDS PER A TOTHOM

Records per a tothom que no són res.
 Moments i fragments viscuts en un temps,
 que formen part de minúscules unitats vivents,
 que només són importants per si mateixes.
 Il·lusions que intenten desintegrar-se,
 però que qualcú recompon,
 una vegada i una altra...
 Tot i que, en cada recomposició,
 qualche cosa es perd, es trasmuda,
 canvia de color...

La seva anihilació final és cosa de temps.

Josep Antoni Calvo i Femenies

De la part titulada *A l'oceà del temps*,
 del poemari inèdit
Esqueixos de temps emboirat

QUAN LA PLUJA S'ACABA I SURT EL SOL

Pots esdevenir la tendresa dels seus ulls o, tal volta,
convertir-te en un ésser estrany que
trenca la normalitat dels moments
i que no vol saber res de superficialitats.

Quan la pluja deixa pas a l'ambient
més pur i cristal·lí de la teva existència,
penses amb la calma de les pedres:
no deixar-se esclavissar mai més per l'abisme pervers.

Si tornes a desafiar la màgia dels sentiments,
cauràs en un avenc de tèrboles aigües pudents.
No gosis tornar a fer allò que tant et deixa exhaurit,
corre pels camins il·luminats del paradís.

El paradís és aquí o allà, quan sents el seu alè
o quan t'aclapara la seva rialla profunda.
El paradís es duu ben amagat a l'ànima,
només cal cercar-lo i deixar-s'hi caure.

Josep Antoni Calvo i Femenies

Del poemari *El paradís del desig*

EL PARADÍS DEL D E S I G

Josep A. Calvo i Femenies

EL GALL - TRUCS I BALDUFES - 01

El paradís del desig
publicat dins la col·lecció
"Trucs i Baldufes".

El Gall Editor. Pollença, (2003)

Caos existencial, dibuix de Josep Antoni Calvo i Femenies

(Chiarità che resiste)

*L'immagine fissa
riempie la pagina di azzurri,
i tuoi occhi e gli sbuffi di un cielo
tra foglie che poco contano.*

*Rimane sola a dire
del tempo che ti ho amato
fuori del passaggio obbligato
dei numeri prima del mio tempo astrale,
del vaticinio di costellazioni.*

*Chiarità che resiste, la tua,
sul foglio patinato
e tu mi passi tra le aurore
e il piccolo abat-jour sul comodino,
vegli i miei transiti
nell'assoluto bagliore dell'ora.*

*Essere qui, lì,
essere nuovamente in viaggio
mèta la casa.
Lo spirito non si ricompone,
anzi stilla resina
anche fuori stagione.
Il sole oggi sopra la pioggia
di giorni e giorni,
sul mio vestito a fiori
ed i capelli anni cinquanta
dettava nuove regole,
un insolito ciarlare dentro l'aria.
Era respiro che inaugura
nei soliti pochi passi
dall'auto al nido, nel marmo
alla finestra, un percepirsi
frutto felice nella coppa,
curva del cielo capovolto
che s'impiglia nel doppio vetro,
nel doppio vetro imprigiona il cuore.*

(Del llibre *Porticati*)

(Claredat que resisteix)

*La imatge fixa
omple la pàgina d'atzurs,
els teus ulls i els esbufecs d'un cel
per enmig de fulles que no compten gaire.*

*Roman tota sola parlant
del temps que t'he estimat
fora del pas obligat
dels nombres abans del meu temps astral,
del vaticini de les constel·lacions.*

*Claredat que resisteix, la teva,
damunt la pàtina del full
i tu em passes entre les aurores
i el petit llum del comodí,
vetles els meus trànsits
en la claror absoluta de l'hora.*

*Ésser aquí, allà,
ésser un altre cop de viatge
cap a casa.
L'esperit no es refà,
ans degota reïna
fins i tot quan no n'és temps.
El sol avui damunt la pluja
de dies i dies,
damunt el meu vestit de flors
i el pentinat anys cinquanta
dictava noves regles,
una inusual xerradissa en l'aire.
Era un alè que inaugura
en els usuals pocs passos
del cotxe al niu, en el marbre
de la finestra, un sentir-se
fruit feliç a la plàtera,
volta del cel capgirat
que queda agafat al doble vidre,
al doble vidre empresona el cor.*

Marina Agostinacchio

Trad. de **Gabriel de la S. T. Sampol**

Marina Agostinacchio va néixer a Pàdua el 1957. Llicenciada en Lletres, és professora d'ensenyament secundari. El 1998 va guanyar el premi «Rabelais» amb *La Maschera del Pan* i el 2002 li fou atorgat el prestigiós premi «Eugenio Montale». *Porticati* (Book Editore, 2006) és el seu darrer llibre publicat.

Poetes francesos d'avui / CLAUDE DE BURINE

Claude de Burine, nascuda el 1931, va morir el 24 de juliol, un diumenge de l'any passat, després de molt de patiment, d'una embòlia pulmonar. El juny de 2005, em va escriure que estava molt cansada i, malgrat tot, m'envià una foto i un poema manuscrit per a una antologia bilingüe que publicarà enguany «Ediciones Ficciones» de Granada. Per tant, aquesta presentació vol ser l'homenatge pòstum a aquesta poetessa i gran dama de la Poesia francesa. Nasqué a Saint-Léger-des-Vignes, era professora i va rebre nombrosos premis importants com el «Max Jacob», l'«Alfred de Musset» i el «Louise Labé». De la seva producció poètica, entre d'altres, destaquen *Lettres à l'enfance* (Ed. Rougerie), *Le pilleur d'Etoiles* (Ed. Gallimard), *Les médiateurs* (Ed. La Bartavelle), *Cette auberge des pauvres* (Ed. Multiples). Christophe Dauphin va dir d'ella: «Claude De Burine, amb Joyce Mansour, Thérèse Plantier i algunes poetesses més, és una de les més grans veus femenines de la poesia contemporània...» Aquí, us presentam els darrers poemes que m'envià el juny de 2005:

Matin d'usure

*Matin d'usure triste
Grisaille
Arbres en service
Boutiques ouvertes
Voitures ne voyant qu'elles.*

*Les pluies sont en réunions
Ne savent si elles viendront
Ne savent plus rien d'ailleurs
Ni la terre, les jardins, les fleurs
Quand il en reste,
Saisons absentes.*

*Peau nette
Fine
Irremplaçable.*

Une morale

*Ne pas se fier
Ne pas dépendre
N'admirer personne
Sauf la neige
Ne pas avouer
Où est caché l'œuf d'un Pâques radieux
L'étoile d'un hôtel brillant
On les prendrait*

*Ne pas remercier
Sauf les étrangers
On ne remercie jamais
Ceux qu'on aime
Comprendre le mur
Il est le témoin
Il ne parle pas
Est en dehors.*

*Rester distant
Comme un caillou dans la rivière
Elle est rivière
Il est caillou.
Oui au soleil
"Tire toi"
Il enlève les ombres
Le dire aussi à la lune
Elle fait l'amour avec la nuit
Demander des comptes à l'arbre
Quand trahir est la loi
Que seul règne le silence.*

Matí de desgast

*Matí de desgast trist
Escena melangiosa
Arbres vius
Botigues obertes
Cotxes superbs.*

*Les pluges estan enfeinades
No saben si han de venir
No saben res més d'un altre lloc
Ni la terra, els jardins, les flors
Quan en queda,
Temporades absentes*

*Pell nítida
Fina
Irreemplaçable.*

Una moral

*No fiar-se
No dependre
No admirar ningú
Excepte la neu
No confessar
On és amagat l'ou d'una Pasqua radiant
L'estrella d'un hotel brillant
Hom els agafaria*

*No agrair
Excepte els estrangers
Hom no agraeix mai
Aquells que un estima
Comprendre la frontera
És el testimoni
No en parla
És fora*

*Quedar distant
Talment una pedra al riu
Ella és riu
Ell és pedra
Sí al sol
"Ves-te'n"
S'emporta les ombres
Dir-ho també a la lluna
Ella fa l'amor amb la nit
Demandar comptes a l'arbre
Quan trair és la llei
Que només regna el silenci.*

Fado de cendra

Ara no sé si mai m'has estimat
perquè te'n vas i no mires enrere,
ara no sé si el cor encara espera
del teu reflex trobar la claredat.

Ara no sé si el meu camí s'acaba
quan ja no tenc l'empenta per seguir,
ara no sé si el clavell pot florir
quan sent en mi que s'ha assecat la saba.

*Solament sé que he de viure allunyat
de teu alè, que em fa falta per viure,
solament sé que no vull ésser lliure,
que sense tu no trob la llibertat.*

Ara no sé si hi ha demà que espera
perquè l'ahir que vull l'ara engoleix,
ara no sé si l'ànima coneix
que no hi ha cor al lloc on s'arrecera.

Ara no sé si mai m'has estimat
tot aquest temps que el teu cor m'oferies,
ara no sé si hi podrà haver més dies
que puguin ser dins meu l'eternitat.

*Solament sé que el teu alè tan tendre
ja no és amb mi ni ja m'insufla vida,
solament sé que amb la teva partida
en lloc d'alè de foc tenc morta cendra.*

(Inèdit)

Gabriel de la S. T. Sampol

Francesc Bonet Rigo, sèrie *Música*, 1 (gravat)

Francesc Florit Nin, de la sèrie *Germinals* (3), acrílic i aigüades

S'Esclop

1999 - 2007

23 d'Abril, 7^è Aniversari

ISBN 84-1697730-5

S'Esclop

Quadern cultural

Francisco Castillo